

PREDAVANJE ČLANOM ZVEZE KOMUNISTOV

Dne 27. februarja je organizacija ZK Sava pripravila na pobudo slušateljev občinske politične šole in sekretarjev osnovnih organizacij predavanje z naslovom Družbena samozaščita in aktualne naloge. Predavanje je bilo v sejni dvorani občinske skupščine, udeležilo pa se ga je okoli dvesto članov ZK. Organizator predavanja je imel nedvomno pri izbiri teme in predavatelja izreden posluh, saj je Hinko Bratož-Oki eden najboljših poznavalcev teoretičnih in praktičnih razmer na področju družbene samozaščite. Predavateljevo izredno poznavanje tematike je bilo več kot očitno v celotnem predavanju. Pričakujoč klasično razlago nas je tovariš Bratož prijetno presenetil: predavanje je prišel z življenjem v naravi, z borbo za obstanek, z razmerji med šibkejšimi in močnejšimi. Predavatelj je pripovedoval o boju človeka z naravo pa tudi manjših skupin ljudi z večjimi. Tu in tam je predavanje popestril z zanimivimi primeri, opisal dogodek, v katerem se je pokazalo, da sila v življenju praviloma ne zmaguje. Ko je tovariš Oki govoril o jugoslovanski družbeni samozaščiti, se je še posebej zadržal pri narodnoosvobodilni borbi.

Svet razdeljen na dva bloka, protifašistična jugoslovanska emigracija, informburo... nasproti vsem pa Jugoslavija, neuvrščena, relativno majhna in nerazvita. Nobenega dvoma ni, da bi izginili v vrtincu pohleptov enega ali drugega, če se ne bi že tedaj samozaščitno organizirali, če jugoslovanski narodi in narodnosti ne bi bili tedaj kot eden.

Bila so obdobja — leta, ko je ob naše meje pljusalo sovražstvo, srd in bes, ko so k nam prihajale (ilegalno) teroristične skupine hoteč rušiti samoupravno socialistično Jugoslavijo. Pa ne samo to. Tudi doma so se tu in tam pojavljali ljudje, nezadovoljni sami s seboj in z našo ureditvijo in so skušali na različne načine »minirati« složnost in enotnost delovnih ljudi, nemoten razvoj naše družbe. Pri tem je tovariš Bratož opisal primere velikega gospodarskega kriminala, sabotaž, protidržavnega delovanja. Tudi pri tem se je pokazala zrelost ljudstva in strokovna sposobnost državnih organov — družbene samozaščite — da nikomur ni uspelo, kar je nameraval in kar so mnogi želeli — sovražniki Jugoslavije in »naročniki« iz tujine.

Mir, red in popolna svoboda vsakega državljana v SFRJ so naše največje vrednosti in to vedo tudi »zunaj«. In ker se tega zavedamo tudi mi, smo neomajno pripravljeni to tudi hraniti. Sto in sto primerov sovražne dejavnosti je bilo preprečenih prav zaradi hrabrosti ljudi, zato, ker hočemo v miru delati in mirno spati.

Sovražnost med ljudmi je bila od našega ustanka in bo najbrž dokler se vsi ljudje sveta ne bodo ovedli, da je moč živeti človeka dostojno življenje samo v miru, v sožitju, v spoštovanju drug do drugega — ne oziraje se na to, kateremu narodu, stranki ali veri kdo pripada, ne oziraje se na to, kakšno pot v boljši jutri si je kdo izbral, seveda delovno, ne imperialistično.

Opomba pisca: ta zapis ni navedba predavateljevih besed. Tako sem jaz razumel predavanje.

J. Š.

POT K NADALJNI DEMOKRATIZACIJI

Zamisel predsednika Tita o kolektivnem vodenju je naletela na širok odmev med delovnimi ljudmi in občani. Na vseh ravneh socialističnih organiziranih sil preučujejo smeri in iščejo najboljše poti, da bi ideja zaživela v praksi.

Zamisel o kolektivnem vodenju je zrasla iz potrebe po nadaljnji demokratizaciji družbe in družbenih odnosov. Naša družba je dinamična družba. Išče in gradi take odnose, da bo človek osvobojen vseh spon, da bo resnično celovita in tovrna osebnost, oblikovalec vseh odnosov. Z novo ustavo, z uresničevanjem zakona o združenem delu in delegatskimi odnosi smo napravili pomembne korake k odmiranju države. Ugotavljamo sicer, da ti odnosi še niso v celoti zaživel, da družbena baza še nima dovolj vpliva pri odločanju. V taki situaciji pa se vedno pojavlja nevarnost izkrivljanja dobrih načel in usmeritve. Uvajanje kolektivnega vodenja in enoletnega mandata predsednjočega bo pristrigla peruti težnjam in pojavom profesionalizma, birokratizma in drugim negativnostim, ki zavirajo razvoj samoupravljanja.

Zamisel o kolektivnem vodenju temelji na potrebi po večji in širši odgovornosti vseh dejavnikov. Njen cilj je, da čedalje večji obseg nalog iz tako imenovanih višjih forumov prenašamo na nižje. Tako postaja politika sestavni del celovite realizacije človeka. Vse to bomo lahko dosegli le z odgovornim angažiranjem vsakega posameznika, vseh nas. Okrepiti moramo zavest, da bomo le s skupnim in odgovornim delom dosegli cilje, ki si jih zastavljamo.

Vera Drašak

VTISI Z ZAGREBSKEGA VELESEJMA

Ob devetih dopoldne, ko sem po nekajminutni vožnji z avtobusom z glavnega kolodvora prispel na razstavišni prostor Zagrebskega velesejma, ni bilo opaziti še prav nikakršne živahnosti, po kateri bi človek, ki je prvič na sejmu, sklepal, da je na sejmski prireditvi. Redke kaplje dežja, ki so pršele iz razpotegnjenih sivih oblakov nad mestom in zaspani obrazi vratarjev na vhodu, so nasprotno, obetali prav dolgočasen dan. Že navsezgodaj slab občutek, ki ga nisem mogel pregnati niti s požirkom toplega čaja, saj je bila tudi restavracija še zaprta.

Tako sem se nemudoma podal v iskanje našega razstavišnega paviljona na sejmu Kože in obuče. Ker nisem niti približno vedel, kako so razporejeni sejmski prostori in kje je postavljen naš »štant«, sem imel kar težko delo — nevede sem obhodil cel razstavišni prostor, preden sem uzrl znani emblem delavca in napise Sava Kranj. Naš predstavnik Mile Bulič in »domaćica« sejma sta poskrbela, da je trema hitro minila in da sem se tudi sam kar precej počutil kot doma.

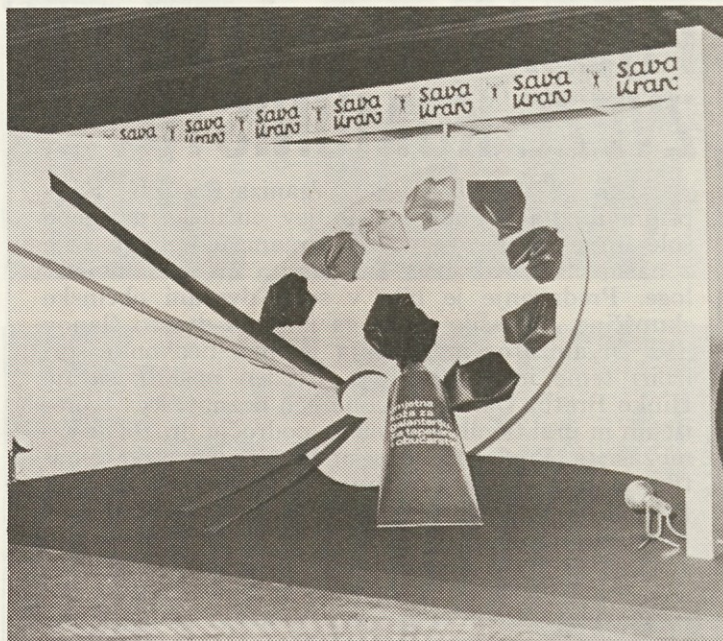
Najprej sem si ogledal naš razstavišni prostor in reči moram, da so bili izdelki zelo domiselno razstavljeni — od granulata do nekaj vrst Vista in izdelkov: torbic, čevljev in oblačil — vse seveda iz našega umetnega usnja. Medtem ko sem se sam šele privajal na atmosfero na sejmu, je postalo drugod že precej živahno. Začeli so prihajati predstavniki različnih podjetij, razstavljalcev na sejmu in tudi že prvi obiskovalci, ki so jeli občudovati razstavljene izdelke. Ne bodi len, sem se tudi jaz pomešal mednje in še pred glavnim navalom obiskovalcev obšel sejem.

Sejem kože i obuče bi lahko glede na razstavljene eksponate tematsko razvrstil v več skupin: posamezni proizvajalci so razstavljali naravno in umetno usnje, izdelke iz usnja: čevlje, torbice, oblačila, stroje za predelavo in obdelavo usnja, pomožne materiale, ki se uporabljajo v proizvodnji posameznih vrst izdelkov in še vrsto drugih zanimivih stvari.

Glede na službene dolžnosti sem največ časa posvetil galanteriji in čevljarstvu. Pravzaprav sem bil prav prijetno presenečen nad izdelki, ki so jih razstavljali nekateri proizvajalci. Navajeni smo namreč, da modnejše izdelke iščemo v sosednjih državah, tu pa sem imel priložnost spoznati, da temu prav ni tako. Tudi mi znamo izdelovati modno in kvalitetno galanterijo in obutev, le da ta nekako ne najde prave poti do našega potrošnika. Ne vem, ali so temu krivi proizvajalci ali trgovci, dejstvo pa je, da se nam ni treba sramovati tuje konkurence. Posebej me je presenetil kombinat obutve Borovo, za katerega sem bil doslej prepričan, da izdeluje le cenejšo in manj kvalitetno obutev, tu pa sem videl lepe kolekcije moške in ženske obutve za sezono 79/80. No, videli bomo, ali bodo te kolekcije našle pot tudi v naše trgovine.

S kratkim potepom po sejmu je bilo konec tudi mojega »turiističnega« dela obiska sejma. Službenega dela ne bi posebej opisoval, saj nam je vsem dobro znan, povem naj le, da se včasih pri-leže tudi »časiča razgovora« z znancem ali prijateljem na sejmu, saj človeka po celodnevni drkanju po razstavišnih paviljonih zvečer že pošteno bole pojdlati.

Zlatko Smrdel

PIJAČA V VROČIH OBRATIH

SPLOŠNO

Zaradi raznih zgorevalnih procesov in procesov topljenja ter drugih proizvodnih operacij je v industriji cela vrsta delovnih mest s temperaturami, višjimi od normalnih. Zato navadno govorimo o vročih obratih. Taka mesta so npr. ob pečeh v tovarnah stekla, prelomne platforme v tovarnah za izvlačenje stekla, področje ob stroju za proizvodnjo vseh vrst steklenic, stiskalnice za steklo, kot tudi okrogle komore, prstanaste in cik-cak peči v keramični industriji ter še mnoga delovna mesta v jeklarški in kovinski industriji ter drugih.

Temu naj dodamo še dela v posebnih pogojih in pri specifičnem delovanju toplote, to so npr. vzdrževalna dela v topilniških in energetskih obratih.

Pri takih delih izgubi organizem veliko tekočine zaradi izločanja znoja in to tekočino je treba nadomestiti. Tekočino ponekod trenutno nadomešča-jemo s pivom, najbrž zaradi tega, ker menijo, da je v pivu relativno majhen odstotek alkohola ter da se zaradi visoke kalorične vrednosti istočasno nadomesti tudi izgubljena moč. Nekateri imajo pivo za narodno pijačo, ne vedo pa, da je pivo prav tako alkoholna pijača

in da pod njegovim vplivom raste količina alkohola v krvi, kar ogroža varno delo.

POTREBA PO PIJAČI

Potreba po vodi med delovno izmeno v danih klimatskih razmerah je odvisna od izgube vode iz organizma in količine mineralov v izločeni tekočini. Izgubo tekočine, ki je odvisna od težavnosti dela in od temperature delovnega okolja, moramo nadomestiti s pijačo. Delavec, ki dela v vročem obratu posebna dela, lahko ponovno nadomesti izgubo tekočine, ki znaša do 6 litrov v eni izmeni. Preostalo tekočino spi-je po končani izmeni.

Pri težkem fizičnem delu in ustreznih klimatskih vrednostih lahko pride do naslednje izgube tekočine:

27°C teff	720—2500 g
32°C teff	1100—3400 g
35°C teff	3500—6570 g

V izjemnih primerih je izguba tudi do 9400 g.

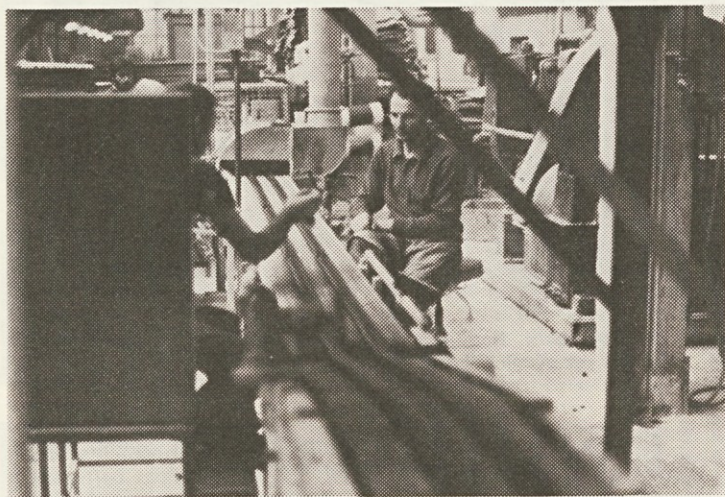
Če npr. pri izgubi 5 l tekočine nadomestimo samo 2 litra, pride do okvar v organizmu, ki se kažejo v obliki glavobola, utrujenosti, povečanega krvnega pritiska in utripanja. Podobne zdravstvene okvare nastopijo tudi, če spijemo preveč (Nadaljevanje na 15. strani)

OB DNEVU INVALIDOV

Enajndvajseti marec je mednarodni dan invalidov. Ob tej priložnosti smo pripravili krajšo informacijo o invalidski problematiki v Savi.

Na vprašanja so odgovorili: Jože Copek, vodja oddelka za zaposlovanje, Anton Kapus, vodja oddelka za varstvo pri delu in Alojzija Planinšek, vodja oddelka za družbeni standard.

VOLITVE ČLANA PREDSEDSTVA SFRJ IN NADOMESTNE VOLITVE V ORGANIH SRS

V maju 1979 poteče petletni mandat predsedstva SFRJ, zato se je na pobudo Zvezne konference SZDL Jugoslavije začel postopek za izvolitev novih članov predsedstva. V Sloveniji bodo istočasno z volitvami člana predsedstva SFRJ in SRS izvedene tudi nadomestne volitve, ker sedanji člani ob teh volitvah prevzemajo novo funkcijo oz. so bila delegatska mesta že prej izpraznjena. Nadomestne volitve se izvajajo za predsednika predsedstva SRS, za člana predsedstva SRS in za dva člana družbenopolitičnega zbora skupščine SRS.

Temeljne kandidacijske konference bodo v organizacijah združenega dela in delovnih skupnostih ter v krajevnih skupnostih potekale do 10. marca. V naši DO smo jih na priporočilo občinskega sindikalnega sveta izvedli dne 26. in 27. februarja 1979 skupaj z razpravo in odločitvami delavcev na zboru o zaključnem računu za leto 1978.

Menimo, da ne bo odveč, če vas še enkrat seznanimo z evidentiranimi možnimi kandidati. Ti so:

— Sergej Kraigher za člana predsedstva SFRJ in SRS,
— Viktor Avbelj za predsednika predsedstva SRS,

— Stane Markič za člana predsedstva SRS,

— Tilka Blaha za delegata v družbenopolitičnem zboru skupščine SRS,

— Peter Toš prav tako za delegata v družbenopolitičnem zboru skupščine SRS.

Večkrat je bilo zastavljeno vprašanje, kako bo potekal postopek kandidiranja in volitev naprej. Na temeljnih kandidacijskih konferencah se izrečemo o evidentiranih kandidatih in izvolimo delegate za občinsko kandidacijsko konferenco, ki izvoli še kandidate za rep. kandidacijsko konferenco, le-ta pa dokončno uskladi predlog kandidatov.

Neposrednih volitev za navedene člane oz. delegate ni. V skladu z zakoni o volitvah jih bodo volili:

— člane predsedstva SFRJ iz SRS delegati vseh treh zborov skupščine SRS,

— predsednika in člane predsedstva SRS delegati vseh občinskih skupščin in skupščin skupnosti občin in delegata družbenopolitičnega zbora skupščine SRS delegati vseh družbenopolitičnih zborov občinskih skupščin in skupščin skupnosti občin.

M. M.

Vprašanja:

1. Koliko invalidov je zaposlenih v Savi?

— Kakšna je (v Savi) politika zaposlovanja invalidov?

2. Pri katerih delih v Savi se invalidno poškoduje največ delavcev?

— Kakšni so ukrepi za preprečevanje invalidnosti v Savi?

3. Kako se oddelek za socialno varstvo in družbeni standard vključuje v reševanje problemov invalidnih delavcev v Savi?

1. V DO Sava Kranj imamo zaposlenih invalidov:

invalid II. kat. 29, 16 moških, 13 žensk

invalid III. kat. 160, 128 moških, 32 žensk

delavci s teles. okvarami 10, 5 moških, 5 žensk.

SKUPAJ 199

Od skupnega števila invalidnih delavcev in delavcev s telesnimi okvarami je 16 delavcev, 15 moških, 1 ženska, ki so postali invalidi zaradi nesreče pri delu. Drugi invalidi pa so zaradi nesreče izven dela ali raznih obolenj.

2. Politika zaposlovanja invalidov v DO Sava je pogojena z dejanskimi možnostmi zaposlovanja dela manj zmožnih delavcev. Kaj to pomeni? Glede na proizvodni proces, predmetov dela, ekoloških pogojev itd. imamo v Savi malo takih nalog in opravil, kjer bi lahko poleg že obstoječih invalidov ter dela manj zmožnih delavcev na novo zaposlovali še druge invalide. Naj navedemo nekaj pogostih omejitev za opravljanje delovnih nalog, ki jih imajo invalidi:

- troizmensko delo (predvsem nočno)
- dvigovanje težjih bremen, pogosto pripogibanje
- delokrog, kjer ni prisotnosti vlage, vročine, prepiha, kemikalij temperaturnih sprememb itd.
- ropot, vibracije

Ko govorimo o politiki zaposlovanja invalidov moramo omeniti, da je naša dolžnost reševati probleme tudi drugih dela manj zmožnih delavcev, ki niso kategorizirani kot invalidi. V pretežni večini moramo reševati s premeščanjem na lažja dela.

3. Dela pri katerih se največkrat poškodujejo delavci so naslednja:

- stroji z vrtečimi deli (dvovalčniki, kalandri)
- navijalne, previjalne, povijalne naprave
- transportni trakovi
- transportne poti

Vzroki pa so naslednji:

- premeščanje delavcev (pomanjkanje izkušenj, nepoznavanje delovnega mesta, nezadostna poučenost itd.)
- širjenje proizvodnje (natrpanost delovnega mesta, poslabšanje že slabih delovnih pogojev)
- neupoštevanje predpisov.

Ukrepi za preprečevanje nastajanja invalidnosti so naslednji:

- izobraževanje in poučevanje delavcev o varstvu pri delu
- tehnični ukrepi: — naprave, zaščita nevarnih mest, varnostna opozorila oz. napotki za varno delo
- periodični pregledi strojev in naprav
- meritve kemijskih škodljivosti in mikroklima
- periodični preizkusi znanja.

4. Oddelek za socialno varstvo in družbeni standard se vključuje v reševanje problematike invalidnih delavcev v Savi pri preventivnih zlasti pa pri kurativnih ukrepih. Z raznimi poročili opozarjamo na problematiko (sindikalna konferenca, strokovni svet, časopis), predlagamo ustrezne ukrepe, ki se vnesejo v programe in samoupravne predpise. Planiramo finančna sredstva na skladu skupne porabe za realizacijo programa, sodelujemo z aktivom invalidnih delavcev in jim pomagamo s strokovnimi nasveti. Invalidom nudimo pomoč na navajanje spremenjenih razmer in zahtev življenja, zlasti pri iskanju novih življenjskih ciljev, motivacije za usposabljanje na novo delovno okolje in delo, zlasti na to, da se invalid počuti enakopravni član naše družbe.

Odgovorni delavec v oddelku je nosilec nalog v celotnem postopku urejanja pravic invalida po zakonskih in drugih samoupravnih določilih to je:

- iskanje ustreznih nalog in opravil za invalida, katere bo lahko glede na preostalo delovno zmožnost opravljal in kjer ni nevarnosti, da bi se mu zdravstveno stanje poslabšalo.
- pripravlja se ustrezne dokume dokumente za postopek za invalidsko komisijo,
- pripravlja dokumentacijo za izdajo ustreznih odločb,
- ureja materialne pravice,
- itd.

V skladu z ustreznimi sredstvi na skladu skupne porabe organizira klimatska zdravljenja in nudi druge samoupravno dogovorjene socialne pravice.

OB TEDNU BOJA PROTI RAKU

V času od 4. 3. 1979 do 10. 3. 1979 poteka teden boja proti raku. V tem času naj bi vsi prizadeti, tako iz vrst zdravstva kot drugih organizacij napravili nekakšen obračun opravljenega dela in napravili načrte za nadaljnje delo. Istočasno pa naj bi bil ta čas tudi opomin vsem občanom, da naj se izogibajo stvarem, za katere vemo, da lahko povzročajo raka.

Kot vemo, je rak na drugem mestu po vzrokih smrti prebivalcev, vendar se ga najbolj bojimo. To pa zato, ker vemo, da ljudi obolenih za rakom skorajda ni več mogoče ozdraviti, da bolezen neizprosno pelje v smrt in to po dolgih mukah in trpljenju. V zadnjem desetletju je medicina napravila velike korake pri odkrivanju, kaj povzroča raka, tako da za marsikatero obliko vemo, kako se obnaša in kaj je treba narediti, da bolnik lahko ozdravi. Vendar pa je na prvem mestu in najvažnejši princip v borbi proti raku **njegovo zgodnje odkrivanje**.

Zdravljenje raka v napredovani obliki ima namreč zelo malo možnosti na uspeh in se največkrat konča s smrtjo. Le pri odkritju zgodnjih oblik imamo precej možnosti, da nam ne bo treba umreti. Kot potrditev naj vam povem, da je med ženami v našem delovnem kolektivu 12 takih, pri katerih je bil odkrit rak na maternici, pa so bile ustrezno zdravljene in živijo normalno življenje tako pri svojem rednem delu kot v krogu svojih družin. Iz naših vrst pa je odšlo že ničkoliko tovarišev in tovarišic, ker pri njih ni bil rak pravočasno odkrit. Najbolj tragičen je primer delavke iz Velopnevmatike, ki ni hotela na pregled h ginekologu, ker je bila vedno »zdrava«, pol leta potem, ko je odšla v pokoj, pa je umrla za rakom na maternici.

Drug važen dejavnik v borbi proti raku je njegovo preprečevanje. Da bi odsegli, moramo vedeti, katere so tiste snovi, za katere danes vemo, da povzročajo raka. Sem spadajo naslednje skupine snovi:

1. Kemični vplivi

Delavci pri predelavi premoga in nafte pogosteje zbolijo za rakom kot drugi, enako najdemo pri delavcih, ki delajo v cementarnah, kjer imajo opravka z azbestom, ter delavci, ki delajo z anilinskimi barvami. Med najnevarnejše snovi v tej skupini spada NIKOTIN. Danes je dokazano, da ima kadilec, ki pokadi po 40 cigaret dnevno, v 25 letih 52-krat več možnosti, da zboli za rakom kot njegov vrstnik — nekadilec. Dragi kadilci, saj vem, da je med vami le malo tako strastnih kadilcev ter da večina med vami kadi le do 20 cigaret dnevno. Ne »delajte si skrbi«, saj imate **samo** 25-krat več možnosti, da zbolite za rakom, kot če ne bi kadili. Konec koncev pa je 25 let dolga doba in kaj bi si človek razbijal glavo s tem, kaj se bo zgodilo čez toliko let. Da bi vam nekoliko »umiril vest«, morate vedeti, da je pri moških rak na pljučih prisoten kar v 20 odstotkih vseh oblik raka.

2. Različni žarki

Rentgenski žarki, pa tudi sončni žarki lahko vplivajo na nastanek raka na delih kože, ki so dolgo izpostavljeni soncu — to je opaziti zlasti pri mornarjih. Za naše sončenje ne bodite v skrbeh, ker ga je veliko premalo, zato se mirno smučajte in sončite na morju.

3. Hrana

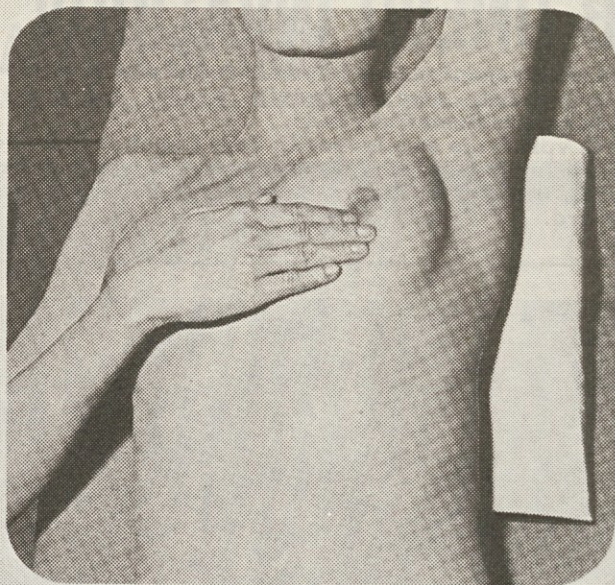
Med prehrambenimi izdelki je najnevarnejša pregreta mast, t. j. mast, ki smo jo enkrat že uporabili. Gorenjske gospodinje, ki veljate za zelo **varčne**, si tega raje ne privoščite. Poleg tega so nevarna še nekatera barvila, ki so jih do nedavnega uporabljali v živilski industriji. Alkohol direktno ne povzroča raka, pač pa z draženjem želodčne sluznice lahko pripravi pogoj za raka na želodcu.

4. Dednost

Rak se ne podeduje kot nekatere druge bolezni, pač pa se podeduje nagnjenost k tej bolezni. Zato bi se morali tisti, ki imajo v svojem rodu rakave bolnike, veliko bolj paziti kot ostali prebivalci.

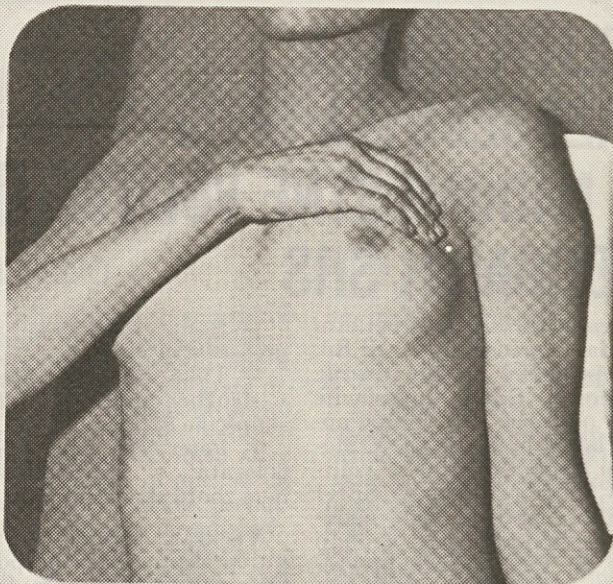
Podrobnejši seznam snovi, za katere je dokazano, da povzročajo raka, je mnogo širši, vendar v vsakdanjem življenju ne pridemo z njimi v stik. No, v časopisih ste gotovo tudi prečitali, da povzroča raka tudi paradižnik in celo krompir, toda te navedbe so neutemeljene in mnogokrat služijo le kot reklama za tistega, ki take vesti pošilja v svet. Navedel sem vam samo nekaj dejstev rakavih obolenj, ki pa so mnogim že znana, vendar pa ne bo odveč, če to večkrat slišite in čitate. Človek namreč po naravi zelo nerad dela nekaj, kar krati njegove užitke, zato takim priporočilom in nasvetom nerad verjame in najde vsa mogoča opravičila, da lahko dela naprej to, kar mu ugaja. Zato kadilci, ko boste prečitali teh par vrstic, prižgite še eno cigareto — ne zadnjo — pa po možnosti naj bo brez filtra, ker so te veliko slajše in užitek je popolnejši.

Dr. Jaka Vadnjal

Nadaljujte s tipanjem spodnjega notranjega dela leve dojke od prsnice proti bradavici.

Položite levo roko ob bok: pretipajte zunanji zgornji del leve dojke od pazduhe proti bradavici.

VRTNA ENCIKLOPEDIJA

Državna založba Slovenije je izdala slovensko priredbo znamenite Laroussove VRTNE ENCIKLOPEDIJE, ki je delo skupine strokovnjakov pod vodstvom Mauricea Coustanceauja, profesorja na pariški Ecole nationale d'Horticulture. To obsežno enciklopedično delo, ki ga prevajajo po vsem svetu, je prirejeno za domače razmere in prinaša vse o gojenju, varstvu in razmnoževanju rastlin. V posameznih poglavjih obravnavajo avtorji zelenjadne vrtove, sadovnjake, okrasne vrtove in nasade, cvetlične gredice, vzpenjavke, senčne rastline, cvetje za okras oken, balkonov in teras, neskalne rastline, vodne in moč-

virske rastline, sredozemski vrt, steklene rastlinjake, rastline v hiši itd.

Enciklopedija prinaša tabele in skice, ob strokovnih latinskih imenih rastlin pa so navedena tudi slovenska imena.

Knjiga, ki so jo prevedli in priredili domači strokovnjaki, je tematsko urejena in natisnjena v štiribarvni tehniki s črno belimi ilustracijami in prilogami v barvah.

VRTNA ENCIKLOPEDIJA je namenjena vsem, ki jih zanima vrt in cvetje in ki bi radi izpopolnili, poglobili svoje znanje: v eni knjigi je zbrano bogato gradivo o umetnosti vrtnarstva, kot rezultat znanosti in dolgoletnih izkušenj.

DISCIPLINA IN ODGOVORNOST – NEGATIVNO

V času, ko preverjamo uspešnost ali neuspešnost našega dela v preteklem letu, ko ugotavljamo vzroke za težave pri izpolnjevanju sprejetih nalog in se veselimo nad doseženimi uspehi, naj nam pri prizadevanju za še boljše uspehe pripomorejo izkušnje in spoznanje enoletnega dela disciplinske komisije naše delovne organizacije. Res je, da disciplinska komisija ne obravnava planov, tržišča, investicij, tehnologije, nabave, proizvodnje in prodaje ter vsega ostalega, kar vpliva na končni rezultat uspešnosti poslovanja. Obravnava pa akterja in nosilca vseh dejavnosti, to je delavca, ki pri teh dejavnostih vstopa v medsebojna razmerja s sodelavci in je pod določenimi pogoji to razmerje v nasprotju z določili samoupravnega sporazuma o odgovornosti delavcev v združenem delu. Določbe navedenega samoupravnega sporazuma veljajo za vse delavce v temeljni organizaciji ali delovni skupnosti, ne glede na njihovo starost, položaj, delovno mesto, delovno dobo in mesto v organih upravljanja. S tem poročilom vas želim seznaniti, kako se vedemo v delovnih sredinah, kako izvršujemo sprejete obveznosti iz delovnih razmerij v združenem delu, o kršitvah obveznosti, o naši materialni odgovornosti za povzročeno škodo, ki jo povzročimo na delu in v zvezi z delom ter za storjene kršitve izrečenih ukrepov.

Po vrsti kršitev delovne discipline so na prvem mestu neupravičeni izostanki. Za tovrstne kršitve sta bistvena dva vzroka: struktura zaposlenih in alkoholizem. Delavci iz ostalih jugoslovanskih republik kljub prizadevanju v temeljnih organizacijah, da se to ne bi dogajalo, samovoljno podaljšujejo dopust ali podaljšujejo praznike brez dovoljenja in v vednosti vodij, kar je vzrok velikim težavam pri prerazporejanju delavcev na dela, katera bi opravljali izostali delavci. Ti neupravičeni izostanki povzročajo izpad dohodka, v temeljne organizacije vnašajo nervozo, katere posledica je slabšanje medsebojnih odnosov in stopnjevanje nestrpnosti. Na obravnavah disciplinske komisije ti delavci v svoj zagovor neupravičenih izostankov navajajo otročje, navadne vzroke, kot je npr.: zamuda vlaka, avtobusa, okvara avtomobila, bil pa je celo primer, da je delavec trdil, da je kopal vodnjak, padel vanj in zato dva dni naupravičeno izostan. Pri svojem enoletnem delu je disciplinska komisija spoznala, da se ti delavci kljub temu, da so že nekaj let v naši delovni organizaciji, niso uspeli popolnoma vključiti v delov-

no sredino in tako ostajajo na robu dogajanj v temeljni organizaciji. Manjše konfliktna situacije in nesoglasja med delavcem in vodstvom se stopnjujejo toliko časa, dokler ni delavcu izrečen najstrožji disciplinski ukrep, prenehanje delovnega razmerja. Na obravnavah disciplinske komisije prihaja do medsebojnega obtoževanja med delavcem in vodjo, ki je prijavitelj kršitve. Iz teh dialogov je razvidno, da delavci ne poznajo in nočejo poznati svojih obveznosti, dobro pa poznajo svoje pravice, katere poizkušajo uveljavljati tudi na nedovoljen način. Po vsem navedenem je treba povedati, da disciplinska komisija ne prilagodi pomanjkanja delovnih navad, domotožje in še marsikaj drugega pri teh delavcih ne bo rešila. S temi težavami bi se morale več ukvarjati za to odgovorne službe v delovni organizaciji, sicer bo disciplinska komisija izrekala najstrožje disciplinske ukrepe, temeljne organizacije bodo tožile zaradi pomanjkanja delavcev, kadrovali bomo nove, zopet neosveščene in samim sebi prepuščene delavce, ki bodo glede na dejansko stanje na najboljši poti, da pridejo pred disciplinsko komisijo, katera jim bo izrekla disciplinski ukrep prenehanje delovnega razmerja in tako bo krog sklenjen. Pri vsem tem pa bomo utrujeni in govorili, da smo veliko delali, a žal ničesar naredili.

Poseben problem pri delu disciplinske komisije predstavlja obravnavanje kršitev delovne discipline delavcev, ki neupravičeno izostajajo zaradi pitja, da ne napišem popivanja. Disciplinska komisija ne obravnava delavca kot alkoholika, ker za to ni pristojna, obravnava pa posledice prekomernega pitja. Na žalost so te posledice zelo hude za delavce, sodelavce in delavčev družino. Pri tem moram opozoriti, da delovna sredina, v kateri je alkoholik, stori za takega delavca zelo malo ali nič. Res je, da je alkoholik v prvi fazi zasvojenosti v večini primerov družaben, vesel, pravi šaljivec, kar sodelavcem zelo imponira. To pa daje alkoholiku občutek sigurnosti in varnosti ter priljubljenosti. Takega delavca radi vabimo v družbo in »na dva deci«. Namesto, da bi ga odvržali od pitja, ga silimo na pot razočaranj in trpljenja. Ko sodelavec propada pred nami, si zapiramo oči pred resnico, da imamo pri tem velik delež. Ko zaradi alkoholizma razpade družina, upade delovna sposobnost sodelavca, alkoholik postane iščen in se ga vsi izogibamo, iščemo vzroke na ves glas tam, kjer jih ni, samo da

bi preglasili svojo vest in prikrili našo sokrivo. Delavec-alkoholik pride po pomoč v socialno službo delovne organizacije takrat, ko ostane sam, izločen od prej tako dobrih prijateljev, ki se ga sedaj izogibajo, nezaželen v delovni sredini in družini, v napoto vsakomur in še sam sebi. In po vsem navedenem; človek je naše največje bogastvo! Vprašam vas: zakaj tako? Disciplinska komisija zamujenega ne more nadoknaditi, ne alkoholika pozdraviti, ne rešiti razpadajočega družinskega kroga, ne alkoholiku vrniti delovno sposobnost, ona izreka zaradi kršitev disciplinske ukrepe, tako smo se samoupravno dogovorili – torej alkoholik ne sodi med nas, ker smo dobri in trezni, mora ven. Pozabimo, da smo bili nekoč z njim sodelavci, prijatelji, tovariši, da smo se skupaj veselili uspehov, skupaj žalostili ob neuspehih, pa tudi večkrat skupaj proslavljali in pili. Takšna je resnica, priznajmo, čeprav je boleča.

Izostanki z dela, pa čeprav naknadno upravičeni z dvomljivim bolniškim staležem, zdravljenjem »mačka«, osebni interesi pred interesi delovne organizacije, vse to nas stane veliko preveč.

V manjšem obsegu, vendar nič manj hude, so kršitve samovoljnega izrabljanja delovnega časa, nespoštovanje tehnološke discipline, neodgovoren odnos do družbene imovine, v zadnjem času pa se pogostejše pojavljajo hujše kršitve v obliki napada na integriteto človeka. Tatvin je disciplinska komisija obravnavala zamenljivo število, s tem pa ni rečeno, da jih ni, če upoštevamo, da marsikdo prejema osebni dohodek iz »solidarnosti« in ne zaradi opravljenega dela. Ravno tako smo zelo velikodušni pri nastanku izpada dohodka ali materialni škodi. Predlogi za uvedbo disciplinskega postopka v tej smeri so bolj izjema, kot pravilo. Neupravičeni osebni dohodki, izpad dohodka, nepovrnjena materialna škoda, malomarnost pri poslovanju, vse to zmanjšuje substanco družbenega premoženja in možnost hitrejšega napredka delovne

organizacije. Navedeno lahko imenujemo kakorkoli, v resnici pa jemljemo drug drugemu in v skrajnosti, družbi kot celoti. Namesto, da bi navedene težave reševali, jih po poti najmanjšega odpora pokrijemo s plaščem solidarnosti in stvar je rešena.

Na navedena spoznanja disciplinska komisija neposredno ne more vplivati, ker so delavci tako klasificirani in podatki, ki jih bom navedel, bodo to potrdili, da krši delovno disciplino le delavci iz neposredne proizvodnje. To je dejstvo, spoznano na obravnavah disciplinske komisije. V preteklem letu, ki ga obravnava to poročilo o delu disciplinske komisije, v 1016 članski delovni skupnosti skupnih sektorjev ni bilo nobenega neupravičenega izostanka, nobenega prepiranja in groženj nasploh, nobene hude malomarnosti. Iz prikazanih tabel je razvidno, te pa so verodostojna slika dejanskega stanja, da je trditev točna. Kljub temu je treba tabele razumeti kot relativne, kajti objektivnega stanja glede na specifičnost obravnavanega ni mogoče ugotoviti.

V obravnavanem času, to je od 1. 2. 1978 do 1. 2. 1979, je disciplinska komisija imela 42 obravnav, na katerih je obravnavala 414 kršiteljev. Zaskrbnjujoče je dejstvo, da disciplinska komisija ni prejela nobenega predloga za uvedbo disciplinskega postopka od osnovnih organizacij sindikata, kakor tudi ne od organa samoupravnih delavskih kontrole. Vsi predlogi za uvedbo disciplinskega postopka so bili podani individualno, to je od neposrednih vodij delovnega procesa.

Po posameznih temeljnih organizacijah je bilo obravnavano in spoznano za krivo ter izrečeno naslednje število disciplinskih ukrepov:

TOZD TAP Tabela 1
Iz temeljne organizacije TAP je disciplinska komisija prejela 167 predlogov za uvedbo postopka zaradi kršitev delovne discipline. Število predlogov iz posameznih delovnih enot in število izrečenih ukrepov je razvidno iz naslednje tabele:

IZREČENI UKREPI

delovne enote	opomin	javni opomin	denarna kazen	prenehanje dela in prenehanje dela v drugi opravila	pogojno prenehanje del. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	% kršiteljev na stv. zaposlenih
polizdelki	5	8	5	—	6	4	5	
konfekcija	6	24	7	—	14	18	7	
vulkanizacija	2	13	2	1	4	17	4	
avtozračnice	1	4	—	—	6	—	—	13,95
skupne službe	1	1	—	—	2	—	—	

Iz tabele je razvidno, da je disciplinska komisija 16 predlogov zavrnila in ukrepa ni izrekla. Vzrok je v pomanjkanju dokazov (Nadaljevanje na 6. strani)

(Nadaljevanje s 5. strani)

in okoliščinah, v katerih je bila delovna disciplina kršena. Kljub temu, da ukrepi niso bili izrečeni, so bili delavci opozorjeni na določila samoupravnega sporazuma o odgovornosti. Ti predlogi niso upoštevani v odstotku izrečenih ukrepov glede na število zaposlenih v temeljnih organizacijah.

TOZD VELOPNEVMATIKA

Tabela 2

Disciplinska komisija je iz temeljne organizacije Velopnevmatika prejela in obravnavala 30 predlogov za uvedbo disciplinskega postopka zaradi kršitve delovne discipline. Na podlagi podanih predlogov so bili po vrsti in številu izrečeni naslednji disciplinski ukrepi:

IZREČENI UKREPI

delovne enote	opomin	javni opomin	denarna kazen	premostitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	% kršiteljev na štev. zaposlenih
ves TOZD	7	11	—	—	9	2	1	8,78

Ukrepa disciplinska komisija ni izrekla v enem obravnavanem primeru. Razlogi so zaradi enotnega kriterija isti kot je že navedeno pri tabeli 1.

TOZD GTI

Tabela 3

Število predlogov, podanih disciplinski komisiji temeljne organizacije GTI je bilo 73. Iz navedb predlagateljev je po predpisanim postopku disciplinska komisija na podlagi določb samoupravnega sporazuma o odgovornosti izrekla kršiteljem naslednje ukrepe zaradi kršitve delovne discipline:

IZREČENI UKREPI

delovne enote	opomin	javni opomin	denarna kazen	premostitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	% kršiteljev na štev. zaposlenih
valjarna stisk. izdelki transp. trak. in klin. jerm. cevarna prevleke valj.	2 1 — 1 2	4 9 5 6 5	2 — — 1 1	— — — — —	1 1 1 4 4	1 2 3 7 1	3 — 2 2 2	9,43

Od vseh obravnavanih predlogov jih je disciplinska komisija zavrnila 9. Razlogi so isti, kakor so navedeni v tabeli 1.

TOZD TEHNIČNI IN KEMIČNI IZDELKI

Tabela 4

Uvedbo postopka za ugotavljanje kršitve delovne discipline v temeljni organizaciji Tehnični in kemični izdelki je predlagalo 17 kršiteljev. Na podlagi podanih predlogov je disciplinska komisija izrekla naslednje disciplinske ukrepe:

IZREČENI UKREPI

delovne enote	opomin	javni opomin	denarna kazen	premostitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	% kršiteljev na štev. zaposlenih
ves TOZD	2	3	2	—	7	2	1	16,16

Ukrepa zaradi kršitve delovne discipline komisija ni izrekla v enem obravnavanem predlogu iz razloga, navedenega pri tabeli 1.

TOZD UMETNO USNJE

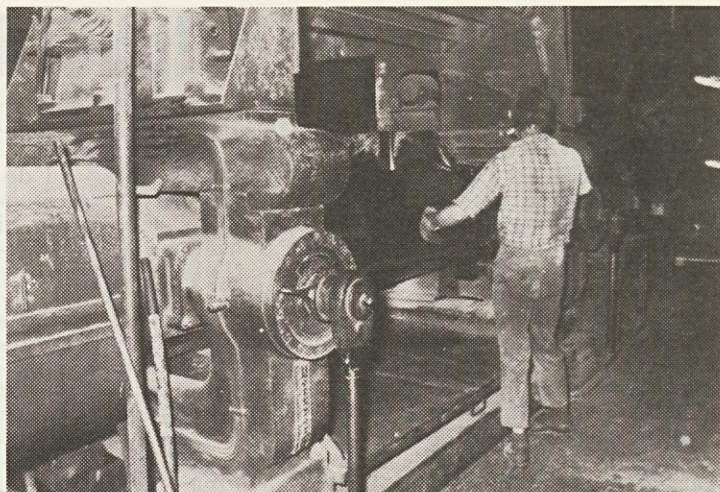
Tabela 5

Disciplinska komisija je obravnavala 21 predlogov, podanih v temeljni organizaciji Umetno usnje. Na podlagi le-teh je izrekla zaradi kršitve delovne discipline naslednje ukrepe:

IZREČENI UKREPI

delovne enote	opomin	javni opomin	denarna kazen	premostitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	% kršiteljev na štev. zaposlenih
ves TOZD	2	3	2	1	5	7	1	16,26

Iz razlogov, navedenih pri tabeli 1, komisija ni izrekla ukrepa pri enem obravnavanem primeru.

TOZD LOVSKI MATERIAL IN EMBALAŽA

Tabela 6

Disciplinska komisija je iz temeljne organizacije Lovski material in embalaža obravnavala 4 predloge za uvedbo postopka zaradi kršitve delovne discipline in izrekla naslednje disciplinske ukrepe:

IZREČENI UKREPI

delovne enote	opomin	javni opomin	denarna kazen	premostitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	% kršiteljev na štev. zaposlenih
ves TOZD	2	—	—	—	1	1	—	6,34

TOZD ENERGETIKA

Tabela 7

V temeljni organizaciji Energetika je bilo za uvedbo postopka zaradi kršitve delovne discipline podatnih 15 predlogov. Na podlagi le-teh je disciplinska komisija izrekla naslednje ukrepe:

IZREČENI UKREPI

delovne enote	opomin	javni opomin	denarna kazen	premostitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	% kršiteljev na štev. zaposlenih
ves TOZD	4	3	—	—	2	1	5	14,66

Na obravnavi je disciplinska komisija pet podanih predlogov zavrnila iz razlogov, navedenih pri tabeli 1.

TOZD VZDRŽEVANJE

Tabela 8

Iz te temeljne organizacije je za uvedbo postopka zaradi kršitve delovne discipline podanih 17 predlogov. Po opravljeni obravnavi je disciplinska komisija izrekla naslednje ukrepe:

IZREČENI UKREPI

delovne enote	opomin	javni opomin	denarna kazen	premostitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	% kršiteljev na štev. zaposlenih
ves TOZD	3	5	1	—	6	—	2	6,12

Od podanih predlogov je disciplinska komisija zavrnila dva predloga iz razlogov, podanih že pri tabeli 1.

DSSS NABAVNI SEKTOR

Tabela 9

Disciplinska komisija je obravnavala 19 podanih predlogov. Po na obravnavi ugotovljeni krivdi kršiteljev, je izrekla naslednje disciplinske ukrepe:

IZREČENI UKREPI

delovne enote	opomin	javni opomin	denarna kazen	premostitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	% kršiteljev na štev. zaposlenih
NS	2	4	1	1	6	5	—	18,81

**DSSS SEKTOR ZA ORGANIZACIJO
STORITVENIH DEJAVNOSTI**

Tabela 10

Disciplinska komisija je prejela in obravnavala 13 predlogov za uvedbo postopka zaradi kršitve delovne discipline. Po opravljeni obravnavi je kršiteljem izrekla naslednje ukrepe:

IZREČENI UKREPI								
	opomin	javni opomin	denarna kazen	premešitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	$\sum$ kršiteljev na štev. zaposlenih
SOSD	5	2	1	2	1	—	2	5,97

Disciplinska komisija je dva obravnavana predloga zavrnila iz razlogov, navedenih v tabeli 1.

DSSS RAZVOJNO TEHNOLOŠKI INŠTITUT

Tabela 11

Disciplinska komisija je obravnavala 1 predlog. Na podlagi le-tega je disciplinska komisija izrekla naslednji ukrep:

IZREČENI UKREPI								
	opomin	javni opomin	denarna kazen	premešitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	$\sum$ kršiteljev na štev. zaposlenih
RTI	—	—	—	—	1	—	—	0,62

DSSS SEKTOR INFORMACIJSKIH SISTEMOV

Tabela 12

Disciplinska komisija je prejela in obravnavala 3 predloge in izrekla naslednje ukrepe:

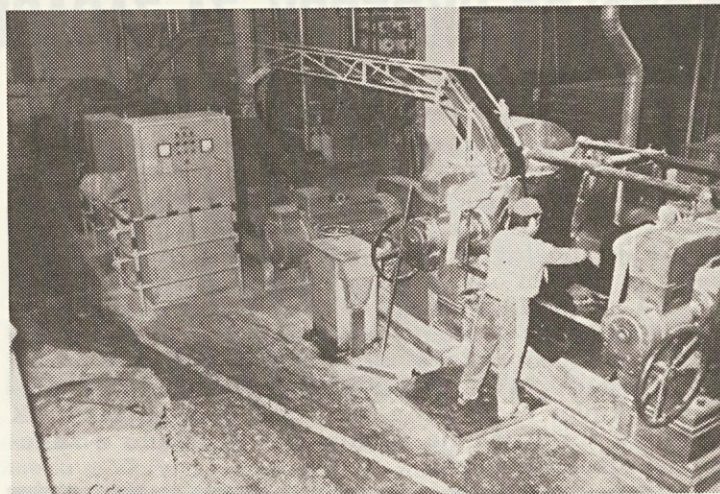
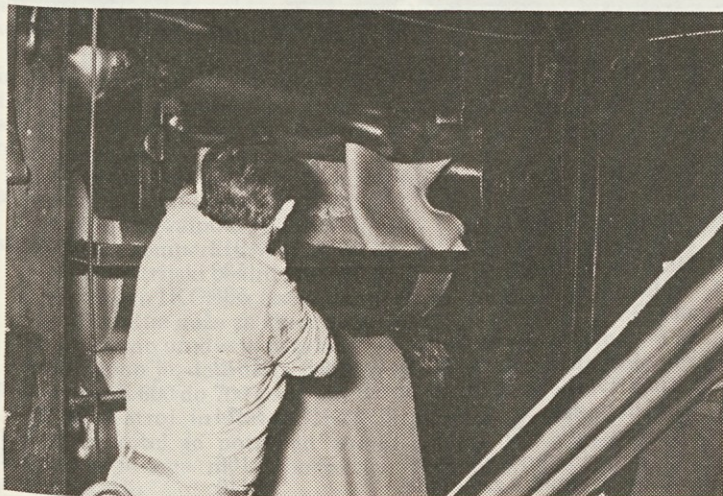
IZREČENI UKREPI								
	opomin	javni opomin	denarna kazen	premešitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	$\sum$ kršiteljev na štev. zaposlenih
SIS	2	1	—	—	—	—	—	6,66

DO SAVA COMMERCE

Disciplinska komisija delovne organizacije Sava Commerce je prejela in obravnavala 25 predlogov za uvedbo postopka zaradi kršitev delovne discipline. Ko je na obravnavi ugotovila krivdo kršiteljev, je izrekla naslednje disciplinske ukrepe:

IZREČENI UKREPI								
	opomin	javni opomin	denarna kazen	premešitev na druga dela in opravila	pogojno preneh. last. del. v združ. delu	prenehanje lastnosti delavca v združenem delu	ukrep se ne izreče	$\sum$ kršiteljev na štev. zaposlenih
Sava Commerce	5	4	3	—	6	4	3	5,16

Od podanih 25 predlogov za uvedbo postopka je disciplinska komisija zavrnila tri iz razlogov, navedenih že pri tabeli 1.

V delovni organizaciji Sava, lokacija Kranj, je bilo dne 31. 1. 1979 zaposlenih 3795 delavcev. Od teh jih je kršilo določila samoupravnega sporazuma o odgovornosti delavcev v združenem delu 343 ali 9,03 odstotka vseh zaposlenih.

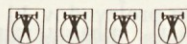
V delovni organizaciji Sava Commerce je bilo dne 31. 1. 1979 zaposlenih 426 delavcev, od katerih ni spoštovalo določil omenjenega samoupravnega sporazuma 22 ali 5,16 odstotka vseh zaposlenih.

Iz podatkov v tabelah in podanih odstotkih je razvidno, kako izpolnjujemo delovne dolžnosti in kako se pri tem vedemo. Je pa tudi ugotovljeno, da nekatere delovne enote in sektorji v poročilu o delu disciplinske komisije niso zajeti. Vzroke za to disciplinska komisija lahko le domneva, v teh sredinah jih sami prav gotovo poznajo.

Podano poročilo dajem v premislek in napotilo za izboljšanje odnosov med ljudmi in odnosov ljudi do stvari. Vsi želimo več in boljše, zato pa je potrebno več konkretnega resnega dela in manj načelnosti.

Vsem sindikalnim skupinam, kakor tudi organom delavske kontrole predlagam, da obravnavajo kršitve delovne discipline z vso potrebno resnostjo in odgovornostjo. S tem bomo veliko prispevali k boljšemu poslovnemu uspehu in dobremu počutju vseh delavcev delovne organizacije Sava Kranj, kakor tudi delovne organizacije Sava Commerce.

Strokovni sodelavec
disciplinske komisije
Anton KOŠNJEK, pravnik

RAZPIS

Marketing sektor vabi k sodelovanju vse sodelavce Save in v ta namen razpisuje natečaj za najboljši scenarij deset minutnega filma o savski RADIALNI JET PNEVMATIKI. Pismene predloge bodo sprejemali do 30. marca 1979, v MARKETING SEKTORJU.

Vsi, ki bi se odločili sodelovati, dobite podrobne informacije pri tov. HELENI DOLENC v obratu IV. na interni številki telefona C5.

Med prispelimi prispevki bodo izbrali tri najboljše in jih nagradili:

Nagrade pa so sledeče:

1. nagrada: 4 potniški »R« avtoplašči po izbiri
2. nagrada: 2 potniška »R« avtoplašča po izbiri
3. nagrada: ležalna blazina

PREDLOG UKREPOV ZA ZAČASNO ODPRAVO MOTENJ V POSLOVANJU TOZDA ROČNA KONFEKCIJA VRHNIKA

Sedanji tozd Ročna konfekcija Vrhnika je bil ustanovljen leta 1960 kot obrat za proizvodnjo ležalnih blazin, radirk in drugih tehničnih izdelkov. Obrat se je vseskozi oskrboval s polizdelki iz Kranja, kajti postavitve strojnega parka za polizdelke za tako majhen obseg poslovanja ne bi bila racionalna. Od leta 1972, ko se je DO Sava reorganizirala, je obrat Ročna konfekcija Vrhnika posloval v okviru skupnosti tozдов Tovarna tehničnih izdelkov (stozd TTI). V decembru 1978 pa je bil obrat Ročna konfekcija Vrhnika registriran kot tozd. Takšen tozd RK Vrhnika torej posluje v letu 1979 v skladu z zakonom o združenem delu.

Opis poslovanja tozda Ročna konfekcija Vrhnika v letu 1978

Tozd Ročna konfekcija Vrhnika je že daljše časovno obdobje na meji rentabilnosti, vendar to ni bilo tako vidno, ker so se zaključni računi delali za celotno proizvodnjo gumeno tehničnih izdelkov. S prehodom na samostojen obračun pa se je pokazalo, da tozd Ročna konfekcija Vrhnika posluje z izgubo.

Glavne značilnosti poslovanja tozda Ročna konfekcija Vrhnika v letu 1978 so naslednje:

— obseg proizvodnje:

Asortiman proizvodnje v tozdu Ročna konfekcija Vrhnika je relativno skromen, saj proizvajajo le pet skupin proizvodov, ki so izbrani tako, da jih izdeluje večinoma ženska delovna sila. Proizvedeno je bilo okoli 296 t proizvodov, katerih neto prodajna vrednost je znašala 23,4 mio din.

Podatki o fizičnem obsegu proizvodnje so podani v tabeli 1:

Skupina izdelkov	kom	kg
Ležalne in šotorske blazine	105.525	282.500
Sedežne blazine	52.489	
Zračne tlačilke	15.300	6.700
Razni stiskani izdelki	405.816	6.800
Kratki klinasti jermeni	9.400	63

Obseg prodaje:

Prodajno funkcijo ima tozd Ročna konfekcija Vrhnika združeno v DO Sava Commerce. Proizvedene izdelke je Sava Commerce prodala kupcem deloma v lastni trgovski mreži, deloma pa drugim trgovskim delovnim organizacijam. Neto realizacija za prodane izdelke je znašala 23.449.000 din, pri tem pa je bil deležen povprečni prodajni popust 15,3 odstotkov. Izdelki, proizvedeni v tozdu Ročna konfekcija Vrhnika, se niso izvažali.

Število in struktura zaposlenih:

V tozdu Ročna konfekcija Vrhnika je bilo v letu 1978 povprečno zaposlenih 75 sodelavcev, od tega 62 žensk in 13 moških. V glavnem so vsi zaposleni priučeni, 4 sodelavci imajo poklicno šolo, eden pa višjo šolo. Povprečni OD na zaposlenega je znašal 4.450,- din.

Prostori in energetska opremljenost:

Tozd Ročna konfekcija Vrhnika ima na voljo zelo majhne prostore, ki so za kakršnokoli težjo gumarsko proizvodnjo neprimerni. Zunanje mere stavbe, v kateri se odvija proizvodnja, so 32 × 10 m. Stavba je enonadstropna, prostori pa so visoki približno 3,2 m. Efektivna proizvodna površina znaša 330 kv. m, ostalo pa so pomožni prostori. Med pritličjem in etažo je slaba nosilna plošča (max. 500 kg/ kv. m), na katero se ne more postaviti kakšne težje opreme.

Prav tako, kot so skromni proizvodni prostori tozda Ročna konfekcija Vrhnika, je tudi njegova energetska opremljenost zelo šibka. Toplotno energijo proizvaja tozd za svoje sedanje potrebe v majhnem kotličku, ki je kurjen s premogom in ima kapaciteto 400 do 450 kg pare na uro, maksimalnega tlaka 6 atmosfer. Dovoljena električna priključna moč je zelo nizka, saj unaša sedanja konična obremenitev le 25 kW. S posebnim dovoljenjem Elektro Ljubljana okolica pa bi lahko pri sedanji velikosti transformatorske postaje povečali dovoljeno konično obremenitev na 45 kW. Vsaka večja konična obremenitev pa bi že zahtevala investicijo v novo transformatorsko postajo.

Ustvarjeni celotni dohodek in odhodek v letu 1978 v tisoč din:

Tabela 2

A. Celotni dohodek	23.450	100 %
B. Porabljena sredstva	22.912	97,7 %
C. Dosežen dohodek	538	2,3 %
D. Dohodek za delitev	538	2,3 %
— za DSS		
— za pogodbene obveznosti		
— za pokrivanje zakonskih obveznosti	3.812	— 16,2 %
— za pokrivanje obveznosti po SS		
E. Čisti dohodek	3.274	— 13,9 %
— za pokrivanje OD		
— za stanovanjsko izgradnjo	6.166	— 26,3 %
F. Ostanek dohodka za sklade	9.440	— 40,2 %

PREDLOG UKREPOV...

Povzetek točke 2:

Če na kratko povzamemo poslovanje tozda v letu 1978 vidimo, da je bil proizvodni program prilagojen razpoložljivemu prostoru, delovni sili in energetskim možnostim tozda. Glavno skupino proizvodov so predstavljale ležalne in šotorske blazine, katerih prodajne cene so že več let pod strogo kontrolo Zavoda za cene in so se od leta 1973 le malo spreminjale. V vsem tem obdobju pa so se cene tekstila, ki predstavlja največji del materialnih stroškov pri blazinah prosto formirale. Takšen dualizem v cenah je pripeljal do situacije, da so porabljena sredstva za proizvodnjo blazin v letu 1978 predstavljala 97,7 odstotka celotnega dohodka in da je tozdu za pokrivanje vseh obveznosti zmanjkalo 9,440.000 din.

Ukrepi za sanacijo sedanjega stanja

V 2. točki je zelo na kratko opisano poslovanje tozda Ročna konfekcija Vrhnik. Velika izguba, ki jo izkazuje tozda, zahteva sanacijo stanja. Ker poznamo položaj, v katerem se nahaja proizvodnja ležalnih in šotorskih blazin, je sanacija stanja možna le z zamenjavo obstoječega proizvodnega programa z bolj donosnim. Ker pa prostor in energetska opremljenost tozda ne dopuščata postavitve kakšne težje gumarske proizvodnje, ne moremo proizvodnjo blazin v celoti ukiniti. Morali bomo zmanjšati proizvodnjo ležalnih blazin in uvesti donosnejši asortiman, ki bo prilagojen ženski delovni sili, energetskim pogojem in prostorskim možnostim.

Za začasno sanacijo tozda Ročna konfekcija Vrhnik predlagamo naslednje ukrepe:

- zmanjšanje proizvodnje ležalnih in šotorskih blazin od 110.000 kosov na 60.000 kosov
- zožitev asortimana na tri tipe ležalnih blazin in en tip šotorskih blazin,
- intenzivno delati na področju cen gotovih izdelkov in surovin,
- intenzivno delati pri izboljšanju kvalitete prodaje tako, da bi več prodajali v lastni trgovski mreži,
- spremeniti proizvodni program tozda RK Vrhnik tako, da se prenese primerni izdelki iz tozdov v Kranj. Izbrane so štiri skupine proizvodov, ki zagotavljajo dodatno neto realizacijo v višini 7.624,328 din in izboljšanje strukture dohodka.

Za predvideno spremembo proizvodnega programa tozda RK in mikrolokacijo strojev in naprav za prenos dodatnega proizvodnega programa, je treba tozdu RK zagotoviti nekaj sredstev, s katerimi bi lahko nabavili najnujnejšo dodatno opremo in sicer:

- vulkanizacijski kotel za vulkanizacijo kolenastih cevi za avtomobilsko industrijo O 1200×2000,
- predgrevalno komoro volumna 1. kub. m za predgrevanje surovcev na temperaturo okoli 60 stopinj za lažje preoblikovanje.
- industrijski pralni stroj 50 kg Primat Maribor,
- štanco IKOS za izsekovanje IMV izdelkov,
- dodatne nože za štanco IKOS,
- drobno orodje in ostalo.

Ocenjeno je, da bi bila celotna vrednost navedenih strojev in naprav okoli 600 do 700 tisoč din.

Pralni stroj in štanca IKOS sta dobavljiva takoj. Vulkanizacijski kotel je potreben zaradi racionalne potrošnje pare, dokler pa le-tega ni, se bodo cevi vulkanizirale v obstoječem velikem kotlu.

Za predgrevalno komoro je treba izdelati konstrukcijo in jo izdelati v našem tozdu Vzdrževanje, noži in ostali drobni pripomočki se v prvi fazi prenesejo iz tozdov, v katerih ta proizvodnja sedaj poteka, v perspektivi pa redno obnavljajo in dokupujejo.

Terminalska opredelitev prenosa dodatnega asortimenta iz tozdov na lokaciji Kranj v tozda Ročna konfekcija Vrhnik.

Proizvodnja profilov, preoblečenih s plišem, in predpasnikov ne zahteva nobenih investicij, ampak le adaptacijo delovnih miz in nekajdnevno učenje delavk, ki bodo to delo opravljale. Prenos iz tozda TKI je možen v roku štirinajst dni po sprejetju ustreznih sklepov na samoupravnih organih in strokovnih svetih. Prenos proizvodnje kolenastih cevi zahteva nekoliko več dela, vendar smo mnenja, da je možno preselitev izvesti v obdobju enega meseca po dokončni odločitvi. Proizvodnja štančanih izdelkov lahko steče v nekaj dneh po montaži štanca.

Groba terminalska opredelitev:

- do konca februarja sprejemanje predloga akcij za začasno sanacijo izgube v tozdu Ročna konfekcija Vrhnik,
- do 9. 3. 1979 preseliti in pričeti z redno proizvodnjo profilov z žametom in predpasnikov,
- do 16. 3. postaviti štanco IKOS in pričeti s proizvodnjo štančanih izdelkov za IMV,
- do 30. 3. priučiti delavke in prenesti proizvodnjo kolenastih avtohladilnih cevi v tozda RK Vrhnik. V tem času ne bo možno nabaviti in postaviti vulkanizacijskega kotla 6 1200×2000 in predgrevalne komore, zato se bo na jedra natikalo hladne surovce, kar bo zahtevalo začasno nekoliko večje napore delavk, ki bodo to delo opravljale.

Vulkanizacija bo potekala v tem začasnem obdobju v velikem vulkanizacijskem kotlu.

Razporeditev strojev in naprav

V načrtu S- 429/B je prikazana razporeditev obstoječih in dodatnih strojev in naprav v pritličju proizvodnega prostora tozda RK Vrhnik. Komora za predgrevanje surovcev za cevi na temperaturo okoli 60 stopinj ni vrisana, ker je treba zadevo strokovno do konca obdelati.

Zaključek:

Kot smo že zapisali, temelji »Predlog za začasno odpravo motenj v poslovanju tozda RK Vrhnik«, na spremembi proizvodnega asortimana in na sočasnem delu za zagotovitev ustreznih gotovih izdelkov in surovin.

Smatramo, da se bo s temi ukrepi začasno izboljšalo stanje tozda Ročna konfekcija Vrhnik.

Za trajno zagotovitev poslovanja brez težav pa je potrebno spremeniti prostorske in energetske možnosti tozda Ročna konfekcija Vrhnik tako, da bo možna proizvodnja zahtevnejših izdelkov v primernih količinah.

Anton Lah, dipl. ing.

DIPLOME ZA IZNAJDITELJSKE PREDLOGE SPREJETE V LETU 1978

29. člen pravilnika o iznajditeljski dejavnosti pravi, da imajo avtorji pravico do diplome, 9. člen istega pravilnika pa določa, da delavski sveti tozgov podeljujejo diplome avtorjem pozitivno rešenih in nagrajenih iznajditeljskih predlogov. Delavskim svetom je bilo predlagano, da podelijo za leto 1978 diplome skupno 63 avtorjem, ki bodo prejeli 84 diplom, in sicer: v tozdu TAP 26, v tozdu GTI 27, v tozdu VLP 12, v tozdu Vzdrževanje 5, v tozdu UU 2, v tozdu Energetika 1 in v DSSS 11. Pregled po tozduh:

Zap. št.	Avtor	Št. predloga	Naslov
1.	Aleš Andrej	766	Samostojno nastavljanje žičnih jeder
2.	Bakovnik Peter	827	Ponovna uporaba Al traku za izdelavo evidenčnih števil
3.	Cuderman Vinko	761	Odstranitev nastavkov pri tovarnih avtozračnicah
4.	Dragič Filip	722	Izboljšava pri previjanju ovojnege blaga za R plašče
5.	Frelih Rihard	723	Prestavitev kondenzata pri bombirni pari
6.	Janez Jereb	729	Olajšano delo delavcev pri previjanju ovojnege blaga za R plašče
7.	Kalan Ivan	756	Predelava nakladalcev na Krupp tov. prešah
8.	Kasunič Branko	825	Izboljšan prenos vklopljanja enega obrata na II. stopnji potn. in tov. R strojih
9.	Kelnšar Jaka	715	Sprememba avtomatike na NRM konfekcijskih strojih I. stopnja
10.	Kušter Anton	624	Preizkušanje tesnosti blederjev in tesnil na vpenjalnih obročih za blederje
11.	Mali Jernej	586	Sekanje avtozračnic
12.	Maselj Ivan	769	Izdelava blažilca v nogi in trdega dela ločnice na hladilnem brizgalniku Troester z dolgim toplim spojem
13.	Mravlja Lojze	746	Predelava tesnenja (jedro-batnica) na preši Herbert in Bomini — izdelava blederjev
14.	Mubi Franc	690	Deomača izdelava rezalnika za rezanje ločnic in polnil na željeno mero
15.	Nahtigal Marjan	825	Izboljšan prenos vklopljanja enega obrata na II. stopnji potu in tov. R strojih
16.	Oblak Franc	684	Naprava za spajanje PVC folije
17.	Oblak Franc	690	Domača izdelava rezalnika za rezanje bočnic in polnil za željeno mero
18.	Skrbiš Peter	702	Izboljšava pri rezalniku za jekleno karkaso tov. R plaščev
19.	Šmajd Anton	690	Domača izdelava rezalnika za rezanje bočnic in polnil za željeno mero
20.	Šmajd Anton	731	Avtomatsko doziranje olja v rezervoar za tesnenje rotorjev
21.	Šparovec Peter	718	Predelava vpenjanja rolc za navijanje folije
22.	Weisseisen Brane	800	Nova matica za nastavljanje debelin
23.	Zaplotnik Ciril	769	Avtomatsko doziranje olja v rezervoar za tesnenje rotorjev
24.	Zavrl Ciril	731	Izdelava blažilca v nogi in trdega dela bočnice na hladnem brizgalniku, troester z dolgim toplim spojem
25.	Žbogar Mirko	765	Predelava osi za vpenjanje rezalnega noža na rezalniku Bridge
26.	Županc Alojz	624	Preizkušanje tesnosti blederjev in tesnil na vpenjalnih obročih za blederje
1.	Ambrožič Miro	688	Prihranek materiala pri izdelavi stranskih kovinskih plošč za navijanje transportnih trakov
2.	Čuhalev Mihael	734	Predlog o predelavi odpadnih zmesi za velo in avtozračnice
3.	Čuhalev Mihael	763	Sprememba surovca za vulkanizacijo tesnil za Agis 04654
4.	Fajdiga Jurij	738	Zamenjava tesnil pri tesnilnih glavah na dvovaljčniku V-35
5.	Govekar Valentin	735	Zamenjava vpenjala z noži in manjša predelava podstavka za iste
6.	Govekar Valentin	751	Snemalec bandažnega profila z rezne kline
7.	Homar Pavel	604	Večja izkoriščenost stroja Hk-1
8.	Klemenčič Jože	681	Pranje brizgalnih izdelkov v pralnem stroju
9.	Kociper Ferdo	734	Predlog o predelavi odpadnih zmesi za velo in avto zračnice
10.	Kociper Ferdo	763	Sprememba surovca za vulkanizacijo tesnil za Agis 04654
11.	Kokalj Alojz	642 657	Predlog o prihranku materiala in hitrejša priprava polizdelkov za tovarne in potniške ventile — tehnična izboljšava kalupa za vulk. ventilov TR 13
12.	Kokalj Alojz	725	Priprava za snemanje hlačnic »Donit«
13.	Kokalj Alojz	730	Preprosta orodja za boljše čiščenje kalupa za vulkanizacijo izdelka s šifro 72840
14.	Martinjak Stane	749	Napenjanci verige v valjarni GTI
15.	Martinjak Stane	750	Tesnenje črpalke za opravevanje zmesi
16.	Martinjak Stane	770	Namesitev nožev za obrezovanje gumiranega blaga za čolne
17.	Natlačen Alojz	748	Izboljšano označevanje mastiranega kavčuka
18.	Novak Marjan	604	Večja izkoriščenost stroja Hk-1
19.	Novak Marjan	630	Predelava stroja za oblaganje kratkih klinastih jermen
20.	Pestotnik Alojz	659	Izboljšava opravevanja pri brizgalniku B-04
21.	Pric Slavko	742	Sprememba opravevanja pri mešanju črnih smezi
22.	Rožaj Bruno	642 657	Predlog o prihranku materiala in hitrejša priprava polizdelkov za tovarne in potniške ventile — tehnična izboljšava kalupa za vulkan. ventilov TR 13
23.	Rožaj Bruno	725	Priprava za snemanje hlačnic »Donit«
24.	Rožaj Bruno	736	Čiščenje ventilnih stebel
25.	Tomažič Lojze	706	Sprememba surovca za tesnilo Totra DN 110
26.	Žgalin Martin	816	Grobo obrezovanje gumiranih valjev pred brušenjem z widia cirkularno
27.	Žižmund Dušan	647	Konfekcija tiskarskih in manjših valjev na trivaljčnem zavaljalnem — zalikalnem stroju
Velopnevmatika			
1.	Aljančič Štefan	719	Sprememba tesnil za vpenjalne diske pri vulk. prešah v velopnevmatiki
2.	Jovanovič Milan	752	Predlog za nov način previjanja in rezanja PVC folije
3.	Kne Maks	740	Strojno utrjevanje spojev industrijske pnevmatike
4.	Korenjak Ivan	721	Odstranjevanje stene zračnice od noge ventila
5.	Mali Jernej	586	Sekanje velozračnic
6.	Mali Jernej	740	Strojno utrjevanje spojev industrijske pnevmatike
7.	Mubi Anton	752	Predlog za nov način previjanja in vezanja PVC folije
8.	Petelinšek Ivan	703	Zamenjava kordov pri moped plaščih 20 × 2,25, 20 × 2,00 in 23 × 2,25

(Nadaljevanje na 15. strani)

XII. ZIMSKO ŠPORTNE IGRE OB SS KRANJ 1979

Tudi pri letošnjih zimsko športnih igrah je ponagajal sneg tako, da ni bilo možno tekmovanje izvesti na tistem kraju, kjer je bilo planirano, ampak je bilo zopet predstavljeno v zelo prikladen kraj v Gozd Martuljek. Letos je bilo prijavljenih rekordnih 1440 tekmovalcev — tekmovalk v treh disciplinah: veleslalomu, tekih in sankanju. Iz naše DO se je tekmovanja udeležilo okoli 100 ljudi, prijavljenih pa je bilo celo 140. Kljub temu pa je bilo letos najbolj uspešno leto za naše smučarje — smučarke, saj so ekipno prvič osvojili prvo mesto. To pa predvsem zaradi tega, ker je bil način sestave ekip nekoliko drugačen kot prejšnja leta. Rezultati posamezno pri starostnih razredih:

Ženske do 25 let
4. Markelj Marjana

Ženske od 25 let do 35 let
11. Gostiša Olga
20. Valenčič Ivanka

Ženske od 35 let do 45 let
5. Jerman Marjanca
24. Jazbec Milena

Moški do 25 let
1. Karničar Davorin
30. Rjavac Tomo
32. Rozman Krihan

Od 25 do 30 let
1. Leban Karel
7. Bajt Pavel
10. Kurnik Matjaž

Ekipno ženske — veleslalom:
1. Ljub. banka 254,0 točk
2. Sava 253,8 točk

Uvrščenih je bilo 11 ekip.

Moški od 30 do 35 let
8. Valenčič Andrej
9. Zajc Drago
31. Voglar Sašo

Moški od 35 do 40 let
15. Valenčič Franc
29. Dežman Brane
30. Marn Vlado

Moški od 40 do 45 let
5. Suštaršič Viktor
12. Jeras Alojz
23. Klemenčič Jože

Moški od 45 do 50 let
1. Andrijašič Jože
9. Toplak Nejko
26. Merlah Stane

TEKI moški do 25 let
5. Zrim Emil
Od 25 do 35 let
1. Gorjanc Janez
9. Ažbe Franc
19. Mohorič Jože

Nad 35 let
3. Dežman Brane
8. Marn Vlado
32. Kežar Anton

Sankanje, moški do 35 let
5. — 6. Gorjanc Janez
7. Mohorič Jože
9. Valentar Stane

Nad 35 let
16. Marn Vlado
17. Pavšer Tone
19. Dežman Brane

Ekipno moški veleslalom
1. Gradbinec 379,2 točk
2. Sava 372,5 točk
3. Elektromehanika 365,0 točk
Uvrščenih je bilo 36 ekip.

Uvrstitev skupno moški in ženske — veleslalom
1. Sava 631,3 točk
2. Telekomunikacije 563,9 točk

Ženske nad 25 let
8. Zajc Ema

Ekipno teki moški
1. Sava 273,1 točk
2. Telekomunikacije 256,9 točk
Uvrščenih je bilo 13 ekip

Ekipno sankanje

1. DO Creina 182,0 točk
10. Sava 129,9 točk
Uvrščenih je bilo 19 ekip.

Kombinacija

Tu se štejejo vse tri discipline.

1. Šparovec Viktor	Telekomunikacije	249,0 točk
2. Gorjanc Janez	Sava	238,3 točk
7. Dežman Brane	Sava	190,2 točk
8. Marn Vlado	Sava	190,1

Andrej Valenčič

PET POPOLDNEVOV NA KRVAVCU

Pred nedavnim sem prebrala v Delavski enotnosti kratko, a laskavo pohvalo za našo delovno organizacijo, ker je v zimskih šolskih počitnicah organizirala smučarski tečaj za šolarje svojih delavcev. Avtor članka obžaluje, da ni več delovnih organizacij, ki bi na ta način sledile Savi.

Zdaj so šolarji že pozabili na lepote zimskih počitnic, spet sedijo v šolskih klopih in si bogatijo znanje.

Na vrsto smo prišli pravi Savčani! Od 26. 2. do 2. 3. 1979 je bil na Kravcu smučarski tečaj za delavce Save. Vsakdo se je lahko prijavil in izrabil naduse ugodno priložnost.

Zbralo se nas je zelo pestra družčina, glede pripadnosti raznim tozdom in sektorjem, pa tudi glede smučarskega predznanka. Razvrščeni v ustrezne skupine smo vsak po svoje garali, eni na položnejših, drugi na strmih pobočjih Kravca. Vreme nam ni bilo najbolj naklonjeno, kakor da bi nas hotelo vsestransko prekaliti: en dan je bil hud mraz z vetrom, en dan megla po vrhovih, da nisi videl sprednjih konic svojih smuč, kot so dejali najpogumnejši, ki so jo šli preizkusiti, pa sneženje in končno tudi nekaj sonca. Kljub slabšim pogojem nam ni zmanjkalo ne poguma ne veselja do dela. Zadovoljni, da se učimo pravilnega smuča-

nja, smo bili neugnani in smo se marsikdaj odrekli tudi »čik pauzi«. Vendar se vse težave niso nehale pri vremenu. Medtem, ko je tovariš vaditelj z vso eleganco izvedel vajo ali posamezni lik in je vse skupaj izgledalo zelo enostavno, nas je pri ponavljanju iste vaje zanašalo. Niso nas ubogale noge, zlasti ne kolena, pa še rame in palice, tudi zadnja plat je dostikrat ostala preveč zadaj. Kakorkoli že, prismočali smo do zadnjega dne tečaja. Tega dne je šlo zares, kajti tečaj je treba zaključiti s tekmovanjem v veleslalomu. Nestrpnost, mazanje smuč in še kaj je kazalo, da jemljemo ta dogodek sila resno. Mogoče je prav prevelika trema in skrb botrovala zgrešenim vratcem in padcem, bili pa so tudi dobri dosežki. Na pravi zaključek tečaja pa smo se preselili s smučišč v Naklo. Tu je bila razglasitev rezultatov in svečana podelitev diplom trem najboljšim iz vsake skupine. Tudi harmonika se je oglasila. Kakšna živahnost, koliko dobre volje! Niti pancerji niso bili pretežki, niti dresi prevročni, da se ne bi v prijetnem ritmu zavrteli.

Lepo, zares lepo!

Organizatorjem in vsem požrtvovalnim tovarišem prisrčna hvala.

tečajniki

XIII. PRVENSTVO SAVE V VELESALOMU IN TEKIH

Letošnje tekmovanje v veleslalomu in tekih je bilo izvedeno na pobočju v Gozd Martuljku in pri okoli 300 nastopajočih. Tudi letos smo gostili tekmovalce iz Deggendorfa in jim s tem vračali gostoljubje, ki smo ga bili deležni štirinajst dni preje, ko smo gostovali v Deggendorfu. Prvenstvo je otvoril tov. Bohorič, direktor delovne organizacije Sava in kot prve so šle na start

ženske nad 28 let

1. Jožica Pravst, SC
2. Slavka Horvat, SIS
3. Ema Zajc, SC
4. Marjanca Jerman, KS SIS
5. Ivanka Valenčič, KS SIS
6. Sonja Fister, NS
7. Milena Jazbec, FRS
8. Marta Žvab, FRS II
9. Mija Bertonec, FRSI
10. Sopnie Wiessner, SEMPERIT

Druge pa so štartale ženske do 28 let in dosegle naslednje rezultate:

1. Marjana Markelj, KS SIS
2. Karin Wiessner, Semperit
3. Jelka Štular, FRS II
4. Olga Gostiša, SC
5. Thekla Klimpl, Semperit
6. Zdenka Zupančič, FRS II
7. Irena Jeza, Totra
8. Marianne Allinger, Semperit
9. Danica Tepina, NS
10. Irena Radjenovič

Ekipno ženske pa so bili rezultati sledeči:

1. ekipa KS – SIS
Marjana Markelj
Marjanca Jerman
Ivanka Valenčič
2. ekipa SC
Jožica Pravst
Ema Zajc
Olga Gostiša
3. ekipa Semperit
Karin Weisner
Thekla Klimpl
Marianne Allinger

Naslednja skupina pa je bila: moška nad 35 let, kjer so bili doseženi naslednji rezultati:

1. Viktor Šuštaršič, SOSD
2. Franc Valančič, TAP - KF
3. Jurij Druškovič TAP – KF
4. Brane Dežman
5. Vladimir Marn, SOSD II
6. Jože Andrijašič, SOSD I
7. Franc Plestenjak
8. Gabrijel Mateveber, FRS SIS I
9. Ernest Weissner, Semperit
10. Nejc Kalan, SOP

V skupini od 28 do 35 let pa je bil vrstni red najboljših sledeč:

1. Karol Leben, FRS – SIS I
2. Andrej Valenčič, SPS – IC I
3. Ferdo Meglič, FRS – SIS I
4. Jože Zupan
5. Stane Valentar, GTI – SII
6. Drago Zajc
7. Milatovič
8. Janez Kompare, SOSD II
9. Rudi Bokal, TOTRA I
10. Milan Perne, Vzdr.

Najboljši čas veleslalom proge pa je v skupini do 28 let postavil Karničar Davorin SPS IC I in s tem osvojil prvo mesto, za njim pa so se uvrstili:

2. Pavel Bajt, SC
3. Vlado Marn ml.
4. Marko Pipan
5. Drago Zadnikar, FRS SIS III
6. Brane Rogelj, TAP – PA
7. Krilan Rozman, SOSD I
8. Martin Dolanc, SOSD IV
9. Dušan Slak, TOTRA III
10. Vinko Klemenc

Pri moških ekipah v veleslalomu pa je bil sledeč vrstni red:

1. ekipa FRS – SIS I
Karol Leben

Ferdo Meglič
Jelo Mataweber

2. ekipa SC
Pavle Bajd
Drago Zajc
Jurij Milatovič

3. ekipa SPS – IC I
Davorin Karničar
Andrej Valenčič
Niko Slapar

4. ekipa SOSD I
Viktor Šuštaršič
Jože Andrejašič
Krilan Rozman

5. ekipa TAP KF
Franc Valančič
Jurij Druškovič
Milan Možina

V tekmovanju v tekih je prišlo do manjšega zapleta glede proge, kar je povzročilo nekaj hude krvi. Rezultati pa so bili sledeči:

- Ženske 2 km
1. Ema Zajc
2. Jožica Pravst
3. Marjanca Jerman
4. Silva Marn

Pri malo manj mladih moških pa je bil sledeč vrstni red:

1. Branko Dežman
2. Nejc Kalan, SS
3. Franc Plestenjak, SC
4. Vladimir Marn, SOSD I
5. Rudi Nadiževac
6. Zdravko Korenčan, SS
7. Florjan Novak, SOSD III
8. Sašo Stojanovič, KS
9. Jaka Vadnjal
10. Filip Majcen

Moški so tekmovali tudi ekipno. Bil je sledeč vrstni red:

1. Skupne službe
1. Janez Gorjanc
2. Jože Mohorič
3. Nejc Kalan
2. SOSD I
1. Miro Komac
2. Vladimir Marn
3. Martin Jenko
3. Sava Commerce
1. Franc Plestenjak
2. Pavel Bajt
3. Drago Zajc

Po tekmovanju je bila razglasitev rezultatov in žrebanje

Moški do 28 let:

1. Jože Mohorič SS
2. Elimir Zrim
3. Martin Jenko, SOSD I
4. Pavla Bajt, SC
5. Franc Gašperlin, SOSD II
6. Alojz Žitnik, SOSD I
7. Mirko Rakuš
8. Zdravko Pavlin, SC
9. Marjan Križaj, TAP-PA
10. Janez Ribnikar, SOSD II

Najboljši čas pa je po pričakovanju dosegel v kategoriji od 28 do 35 let Janez Gorjanc, na naslednja mesta pa so se uvrstili

2. Miro Komac, SOSD I
3. Franc Ažbe
4. Jože Valenčič
5. Stane Valentar
6. Drago Zajc, SC
7. Anton Kepić
8. Janez Kompare
9. Vinko Perčič
10. Drago Žumer, SOSD II

nagrad, tako da je bil skoraj vsakdo izžreban. Za naslednje leto pa bomo morali način tekmovanja spremeniti in najti nekaj drugega.

V konkurenci veleslalomu in teka, torej v kombinaciji je bil pri ženskah sledeč vrstni red:

1. Ema Zajc
2. Jožica Pravst
3. Marjanca Jerman

Pri moških pa je bil sledeč vrstni red:

1. Brane Dežman
2. Janez Gorjanc
3. Pavel Bajt
4. Franc Plestenjak
5. Vladimir Marn
6. Stane Valentar
7. Drago Zajc
8. Jože Mohorič
9. Miro Komac
10. Franc Gašperlin

Andrej Valenčič

VIII. SMUČARSKO PRVENSTVO AVTOMOBILSKE INDUSTRIJE SLOVENIJE SPAIS 79

Na tekmovanju je sodelovalo 17 delovnih organizacij, ki so prijavile okoli 350 tekmovalcev in tekmovalk. Letošnje tekmovanje je bilo organizirano v Martuljku, kjer so bila tekmovanja v veleslalomu na dveh progah. V tekih pa je bilo tekmovanje dan prej v Kranjski gori. Tekmovanje je bilo organizirano iz sredstev, ki so jih prijavljene delovne organizacije vplačale za startnino. Samo organizacijo — izvedbo pa je prevzel odbor za SPAIS. Naša delovna organizacija je imela v rokah praktično vso izvedbo tekov. Delo smo opravili zelo dobro in hitro, za kar se moramo zahvaliti vsem, ki so pri izvedbi in izračunu rezultatov sodelovali.

Tudi naša smučarska ekipa je bila zopet odlična, saj smo ponovno osvojili prvo mesto med 17 nastopajočimi delovnimi organizacijami. To mesto nam je po treh prejšnjih zmagah lansko leto odvzela Avtomontaža, kar pa ji letos ni uspelo ponoviti in so ostali za nami. Tudi v tekih smo med 9 nastopajočimi ekipami osvojili drugo mesto, lahko pa bi bili prvi, če bi imeli tuda žensko ekipo.

REZULTATI:

Teki moški do 25 let

1. Jenko Martin Sava
3. Zrim Elimir Sava
4. Gašperlin Franc Sava

Ekipno:
1. Sava

Moški 26 — 35 let

1. Gorjanc Janez Sava
3. Komac Mirko Sava
4. Mohorič Jože Sava

Ekipno:
1. Sava

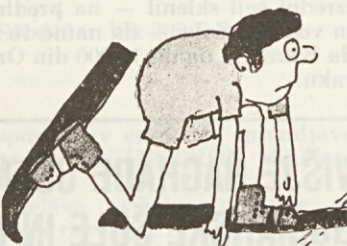
Moški nad 36 let

1. Kalan Nejc Sava
2. Dežman Brane Sava
3. Marn Vladimir Sava
4. Plestenjak Franc Sava

Ekipno:
1. Sava

Veleslalom

- Ženske nad 36 let
1. Jerman Marjanca Sava
 7. Horvat Slavka Sava

Ženske od 26 — 35 let

1. Zajc Ema Sava
2. Valenčič Ivanka Sava

Ženske nad 36 let

1. Jerman Marjanca Sava
7. Horvat Slavka Sava

Moški nad 46 let

1. Andrijašič Jože Sava
12. Bertonec Edo Sava

Moški od 36 — 45 let

6. Šušteršič Viktor Sava
15. Valančič Franc Sava
31. Bajželj Miha Sava

ekipno: 2. mesto Sava

Moški od 26 — 35 let

3. Zajc Drago Sava
9. Kurnik Matjaž Sava
13. Bajt Pavel Sava

ekipno: 2. mesto Sava

Moški do 25 let

18. Rjavec Tomo
24. Rozman Krilan
30. Kropivnik Bojan

ekipno: 8 mesto Sava

Generalna uvrstitev za SPAIS '79

1. SAVA	635,6 točk
2. AVTOMONTAŽA	587,3
3. AVTOCOMMERCE	528,0

Andrej Valenčič

Človek nepričakovano doživi marsikaj zanimivega, težkega in nasplošno čudnega. Tako sem tudi jaz, ko sem se zadnjič peljal k bratu v Zagreb.

Pozno zvečer sem prišel na postajo v našem mestu; postaja je zelo skromna in precej manjša od drugih. Morda prav zato na njej človek doživi tisto, česar ne pričakuje. No, bil sem dovolj pripravljen na vse, kar bi me v tej deževni in še precej mrzli noči presenetilo. Že od prej mi je znano, da med potjo vedno doživim nekaj, kar ni običajno.

Ko sem prišel na postajo, je močno deževalo, potem pa tudi snežilo.

V bližini ni bilo nobene čakalnice za potnike niti ne kakršne koli strehe, da bi se vsaj malo umaknil. Predaleč nisem smel, da bi se umaknil od tračnic, ker sem vsak trenutek pričakoval vlak, ki ga ne bi smel pustiti, da pelje mimo, ker je to edini vlak, ki v tej smeri pelje v enem dnevu. Tako sem stal zraven tračnic dobri dve uri in naenkrat se je

MI SEBI IN VAM

POT

vlak pojavil. Takoj, ko se je ustavil, sem vstopil v ozki hodnik, ki je bil poln ljudi. Za trenutek sem se ustavil in pogledal okrog sebe. Prostora ni bilo niti za mojo torbo, ki sem jo imel obešeno na rami. Drenj je bil takšen, da sem komaj vzdržal do Zagreba, vendar nekako sem vzdržal in upal, da bo naprej boljša pot.

Ko sem prišel v Zagreb, sem takoj šel na avtobusno postajo. Tam sem vstopil v avtobus, ki je takoj odpeljal. Med vožnjo pa sem gledal skozi okno in videl, da mi ta pot, po kateri se peljem, ni tako znana.

Zato sem moral na prvi postaji izstopiti. Ko sem izstopil iz avtobusa, sem pogledal v višino stanovanjskih blokov. Na križišču sem videl miličnika, ki je stal zraven semaforja. Prišel sem k njemu in ga vprašal za pravo pot. Rekel mi je, da ravno gre v ta del mesta.

Odpri je vrata službenega avtomobila in mi rekel, naj se usedem. Tako je tudi bilo; usedel sem se in pripeljal točno pred stanovanje mojega brata. Takrat sem bil presrečen, ker nisem vedel, kje sem.

Torej, pot je za človeka vedno neko presenečenje, ki ga nikdar ne pričakuje, a ga vendar pogostokrat doživi.

Mujič Mustafa
2. r. PGS

SREČANJE IN SLOVO

Po dolgi odsotnosti od doma je bila prva domača oseba, ki sem jo srečala, moj oče. Sešla sva se v čakalnici železniške postaje v Prijedoru.

Bila je še noč, daleč na obzorju se je že svitalo. Padal je sneg, padal, kot da ne bo nikoli prenehal. Vstopila sem v čakalnico in se odločila, da sama dočakam dan. Takrat sem ga zagledala. Bil je nespremenjen. Ni me spoznal, sama sem mu pristopila.

Poskrbel je za pot do doma, našel je taksi do Ljubije, naprej smo potovali z rudniškim avtom, zadnji del poti pa smo pešačili. Srečanje z domačimi je bilo prisrčno. Takoj se nisem mogla uživet, glas se mi je tresel, vsaka moja beseda je bila zlogovana, nisem in nisem jih mogla gladko izgovoriti.

Moje srce je igralo, ker sem spet s svojimi brati, sestrami, babico in starši.

Kako hitro so mi minevali dnevi ob dogodkih, ob pripovedih mojih domačih.

29. november sem proslavljala v Briševu na organizi-

rani slovesnosti. Bilo je lepo, čeprav je bilo to moje prvo potepanje v celih 15 letih, ki sem jih preživela doma.

Dom pa se ni spremenil, vse je bilo po starem. Babica je bolna. Oče pa ima težave, hrani osem ust in to le s 3500 dinarji. Težko je življenje, otroci gredo v šolo, vsakdo mora od nečesa živeti, on pa dela sam za vse.

Ne upam se mu pisati za denar, veliko razmišljam in ni mi vseeno. Tokrat sem žalostna, ker sem brez očeta, brez mame, velikokrat jokam, ker ne morem vzdržati.

Slovo je bilo težko. Vsi so jokali, jaz začuda nisem, vendar se mi je nekaj trpkoga ovilo okoli srca.

Potovanje je bilo dolgo in težko. Končno sem prispela v mladinski dom, takrat me je zlomilo, začela sem jokati. Šele v tem trenutku sem razumela svoje življenje, razumela vse besede, ki so mi jih ob slovesu namenili starši, razumela in občutila njihovo težko življenje.

Švicarski strani. Bivakirala sta, se pravi prespala na prostem, in naslednji dan nadaljevala sestop. Bila sta že skoraj pri koncu, med deveto in deseto uro, 9. avgusta 1976. Ker sta bila že zelo nizko, nista bila navezana, in to je bilo zanj usodno. Pri prečkanju ledenika mu je nenadoma spodrsnilo in končal je v razpoki. Zaradi močnega udarca ob skalo je zgubil zavest. Ve samo tisto, kar mu je po okrevanju pripovedoval prijatelj. K sreči je bil v trenutku nesreče v zraku helikopter, ki je iskal neke ponesrečence. Prijatelj je začel mahati na pomoč in reševalci so ju opazili. S pomočjo vrvi se je k njima spustil reševalec — zdravnik — in z njegovo pomočjo so ranjenca potegnili v helikopter in odpeljali v bolnišnico v Basel. Zaradi hudih poškodb, imel je zlomljeno po eno kost na vsaki roki, deset reber, poškodbe na glavi in hrbtenici, je en mesec ležal v šok sobi. K sreči je imel čudovite starše in dekle, ki so mu stali ob strani, ga tolažili in mu pomagali, da se je lažje rehabilitiral — opomogel. Zaradi poškodb na hrbtenici mu je spodnji del telesa ohromel; take ljudi imenujemo paraplegike.

Zanj se je življenje začelo znova. Obiskoval je ergoterapijo, kjer so ga naučili vezati vezalke na čevlji, kako naj gre s postelje na invalidski voziček in tudi v avto. V kopalnici si pomaga z vrvo, ki visi s stropa... Sicer ta rehabilitacija zanj ni prehuda, saj človek z voljo, kakršno on ima, res ne more ležati noč in dan v postelji.

Auto si je dal preurediti za vožnjo z rokami. Tudi kompleksov nima in v kratkem se bo poročil z dekletom, s katerim sta že toliko lepega in težkega preživela skupaj.

Življenje bo kljub vsemu teklo dalje. Hoče biti čimbolj samostojen. Vsak dan se vadi s pomočjo posebnih železnih opornikov, ki si jih priveže na noge, in bradlje, ki si jo je dal narediti. Ena uro stoji na nogah, da kri kroži in omogoča utrjevanje mišic. Volja, ki jo je izuril pri športnih tekmovanjih, mu pomaga, da tudi njegov duh »stoji pokonci«, in sicer več kot samo eno uro na dan.

Mnogo zdravih ljudi se ne počuti tako »zdravo« in bi bil lahko marsikomu za vzor; tudi marsikak invalid bi si lahko opomogel ob njegovih nasvetih.

Janko Zupan

DRAGA IRENA!

Po daljšem času ti spet pišem pismo. Upam, da njegova vsebina ne bo vplivala na najino prijateljstvo, ki ga gojiva že nekaj let.

Šele deset dni je minilo, odkar sem se vrnil s počitnic, vendar je bilo teh deset dni zame polno pričakovanja, nestrpnosti in upanja na nekaj, kar bi obogatilo moj vsakdan. Vendar se ni nič zgodilo. Pričakoval sem od tebe pismo ali vsaj sporočilo, da ti je dan, ki sva ga preživela skupaj, ostal v lepem spominu. Še sedaj ne morem verjeti, kako sem te mogel zagledati med množico mladink. Še zmeraj vidim tvoje velike zelene oči, iz katerih sije presenečenje. Draga Irena, večer, ki sva ga preživela skupaj, mi je pustil polno nejasnih misli, nedorečenih besed in dejanj. Pozna se že precej let, vsak dan sva se videvala na šolskih hodnikih,

vendar mi je ta večer povedal, kako malo se v resnici poznavata. Do sedaj sem v tebi videl dobrega tovariša, ki mi je pomagal pri reševanju težkih domačih nalog, se nam fantom pridružil pri klatenju po gozdu. Tiha melodija, ki je prihajala do naju iz oddaljenega zaliva in šepetanja morskimi valovi, mi je razkrila vse lepote tvojega bistva. Hrepenel sem po tebi, vsak novi val, ki je udaril ob obalo, mi je razkril tvoje nove čare. Spoznal sem, da nisi samo tovariš iz šolskih klopi, temveč ženska, kateri sem pripravljen izpovedati ljubezen.

Končal bom, draga Irena. Pričakujem od teba odgovor, ki naj potolaži moja hrepenenja in umiri mojo nestrpnost. Če bo odgovor odklonilen, želim, da bi najino prijateljstvo ostalo še naprej tako iskreno kot je bilo do sedaj.

Lep pozdrav Tone

POGUM

Včasih je nakovalo življenja zelo trdo. Tako bi lahko začel uvod o prijatelju, športniku — smučarju in alpinistu.

Bil je pravi športnik z jekleno voljo, nobena ovira zanj ni bila pretežka. Preplaninaril je vse najvišje vrhove v Evropi. Osvojil je slovensko transverzalo, razen Pohorja, Pot prija-

teljstva med tremi deželami (Avstrija, Italija, Slovenija).

Nekaj dni pred nesrečo, v avgustu 1976 je to bilo, je bil na Mont Blancu, potem na Matterhornu, v načrtu pa je imel še osvojitve Monta Rose. S prijateljem sta osvojila vrh Matterhorna, ki je visok 4475 metrov, in začela sestopati po

10.000 DIN ZA BOJ PROTI RAKU

Odbor za izobraževanje in socialno varstvo je na svoji drugi izredni seji sklenil — na predlog družbenopolitičnih organizacij in vodstva Save — da namesto vencev na grob pokojnega Edvarda Kardelja damo 10.000 din Onkološkemu inštitutu za boj proti raku.

VIŠJE NAGRADE UČENCEM POKLICNE GUMARSKÉ ŠOLE IN UČENCEM DRUGIH STROK

Odbor za izobraževanje in socialno varstvo je na svoji 15. redni seji sprejel sklep o višjih nagradah učencem v PGŠ in učencem drugih strok v naši delovni organizaciji. Višina nagrad je naslednja:

letnik/uspeh	zd	db	pd	odl
I.	1300	1450	1600	1750
II.	1450	1600	1750	1900
III.	1600	1750	1900	2050

ZAHVALA

Ob smrti moje mame se iskreno zahvaljujem vsem sodelavcem TOZD ULP za izrečena sožalja, darovano cvetje in spremstvo na njeni zadnji poti.

Jagodic Marjan

ZAHVALA

Vsem sodelavcem mehanične delavnice se zahvaljujem za iskreno sožalje in podaritev venca ob nenadno preminuli mami.

Janko Konc

DIPLOME ZA PREDLOGE...

(Nadaljevanje z 10. strani)

Zap. št.	avtor.	št. predloga	Naslov
9.	Ratnik Leopold	717	Nadaljnja uporaba navojnega vretena
10.	Ratnik Leopold	719	Sprememba tesnil za vpenjalne diske pri vulk. prešah v velopnevmatiki
11.	Rozman Anton	716	Avtomatsko odčrtavanje komadov
12.	Vidmar Stane	699	Podvulkanizirani butylni velo, moped in 14 x 4 ventili

Umetno usnje

1.	Krgovič Todor	818	Uvedba postopka za vtiskovanje folij na novem vtiskovalnem stroju
2.	Rajgelj Filip	818	Uvedba postopka za vtiskovanje folij na novem vtiskovalnem stroju

Vzdrževanje

1.	Mohor Franc	733	Naprava za ravnanje delov konfekcijskih bobnov
2.	Perne Milan	754	Ročna priprava za brušenje oblike vitlaka in kalupa za velozračnice in ostale kalupe
3.	Rejec Slavko	733	Naprava za ravnanje delov konfekcijskih bobnov
4.	Štular Franc	754	Ročna priprava za brušenje oblike vitlaka in kalupa za velozračnice in ostale kalupe
5.	Žumer Drago	754	Račun priprava za brušenje oblike vitlaka in kalupa za velozračnice in ostale kalupe

Energetika

1.	Vinko Kurent	819	Izboljšava regulacije kompresorjev tip 4 DSK 310 in ISK 200 B 2 ČKD
----	--------------	-----	--

Delovna skupnost skupnih služb

1.	Bevc Jože	785	Usposobitev enote za spremljavo hitrosti na INSTRON dinamometru
2.	Bevc Jože	792	Predelava stikalne omarice za preše v razv. lab. RTI
3.	Maček Ljubo	785	Usposobitev enote za spremljavo hitrosti na INSTRON dinamometru
4.	Markun Marjan	775	Vgraditev ISKRATERM regulatorja v labor. sušilnik Sutjeska in Instrumentaria
5.	Markun Marjan	782	Izdelava skale za odčitavanje raztezka na 250 kp dinamometru
6.	Peneš Marjan	782	Izdelava skale za odčitavanje raztezka na 250 kp dinamometru
7.	Peneš Marjan	785	Usposobitev enote za spremljavo hitrosti na INSTRON dinamometru
8.	Peneš Marjan	786	Predelava neuporabnega INSTRON ekstenziometra
9.	Peneš Marjan	787	Izdelava priprave za določanje upogiba Westing cevi pri nizkih temperaturah
10.	Peneš Marjan	788	Predelava UHF pečice za razvoj UKF vulkanizacije penastih izdelkov
11.	Peneš Marjan	789	Izdelava vpenjalne glave na mikrotonu

Delavski sveti so na svojih sejah le potrdili sezname dobitnikov diplom, svečano podelitev pa bomo organizirali skupno za vse avtorje, ob udeležbi predsednikov delavskih svetov. To srečanje naj bo priložnost za pohvalo in zahvalo vsem, ki že dosežajo uspehe pri ustvarjalnem delu, istočasno pa naj bo tudi spodbuda vsem pri nadaljnjem delu.

Saša

POTREBA PO PIJAČI

(Nadaljevanje z 2. strani)

VRSTA PIJAČE

Pijača, ki jo uživamo med delom, naj ne bo premrzla niti prevroča. Kadar uporabljamo termovke, mora biti napitek mlačen. Vrsta raziskav je pokazala, da so nekatere pijače za delavce v vročih obratih povsem neprimerne in to iz različnih vzrokov. Poglejmo nekatere od teh:

Pivo

Pivo, tudi tisto z nizko alkoholno stopnjo, je neprimerno. Ščasoma tudi pri majhni vsebnosti alkohola pride do opešanja ter je delavec na ta način ogrožen pri delu in na poti domov. Pivo je torej neprimerno za pijačo v vročih obratih.

Polnomastno mleko

le-tega tudi ponujajo kot napitek, vendar mleko ni najprimernejše za nadomestilo izgubljene tekočine. Zaradi sestavin, ki so zelo kalorične, uvrščamo mleko bolj med prehrabene proizvode kot med pijače. Vendar moramo preprečiti pitje polnomastnega mleka za delavce, ki so izpostavljeni toksičnim inhalacijam, npr. varilec, delavcem pri akumulatorjih, ker vsebina maščobe iz mleka poveča strupenost (toksičnost) mnogih snovi. Nasprotno pa je priporočljivo piti posneto oziroma pasterizirano mleko.

Cola-napitki v manjših količinah niso škodljivi. Vendar se izogibajmo prevelikim količinam te pijače zaradi vsebnosti kofeinfosforne kisline.

Prava kava

je zaradi kofeina in drugih spremljajočih sestavin neprimerna za pitje v vročih obratih.

Mineralna voda je nedvomno izredna pijača. Vendar na delavce v vročih obratih — če jo uživajo v velikih količinah — škodljivo vpliva ogljikova kislina. Lahko povzroči napetost želodca z vsemi drugimi posledicami. Mineralno vodo, ki vsebuje ogljikovo kislino, moramo piti počasi po požirkih.

Ruski čaj

je priporočljiva pijača v vročih obratih, vendar le, če je blažji (ne več kot 0,1 mg teina na liter), ni pa ga treba uživati pretirano.

Vroči napitki

Napitek v vročih obratih mora biti predvsem okusen. Splošno lahko rečemo — pijača, ki jo pije dnevno večje število ljudi, ne sme imeti nenavadnega in trpkega okusa.

V praksi pa se je dobro obnesel naslednji recept:

1 g kitajskega čaja
2 g mete
na liter vode, temu dodamo

50 g sladkorja zaradi okusa. V vseh mešanicah je okus mete zelo izrazit, toda veliko ljudi mete ne mara.

Manj izrazito delujejo mešanice kitajskega čaja in fermentiranih lističev robidnice v razmerju 1 : 2 do 1 : 4, medtem ko čaj iz robidnic učinkuje omledno in brezokusno.

Vsebina čaina v tekočini 1 g kitajskega čaja na liter vode znaša 0,02 mg ter je zato farmakološko dovoljen. Pri tem pa ne smemo pozabiti, da čain pijemo med celo izmeno ter se zato njegovo cerebralno delovanje neugodno odraža, ko po zaključku izmene pride čas za spanje.

Ko izbiramo mešanico za pijačo, si moramo prizadevati, da koristno družimo s prijetnim. Vzamemo lahko beli slez, materino dušico, sladki koren, lapuh, ker pomagajo k lažjemu odkašljevanju, pelin, ker poživlja, divji koper, ker deluje karminativno. Dodamo Vitamin C, grozdni sladkor in fosfate, da povečamo mišično moč, glutaminsko kislino za dvig duševne sposobnosti. Dodatek glukoze opravičujemo s tem, ker nadomestimo z njo energijo in kalorije. Majhen dodatek sladkorja — največkrat v obliki zelo sladkega trsnega sladkorja — lahko tu in tam uporabimo za izboljšanje okusa in je zato zaželen.

V večini primerov pa dodajanje sladkorja ni priporočljivo, ker sladki napitki manj ublažijo žejo kot kisli. Sicer pa ni treba da se dnevni napitki spremenijo v zdravilo, kajti nikogar ne moremo prisiliti na nekaj, česar noče in ne potrebuje.

Tisto, kar delavec potrebuje pri delu v vročem obratu, je kuhinjska sol. Skupna izguba kuhinjske soli v eni delovni izmeni po srednjeevropskih razmerah redko presega 10 g. Vsakdanja hrana vsebuje med 15 in 25 g kuhinjske soli dnevno, zato ni treba, da napitkom dodajamo kuhinjsko sol, da bi s tem preprečili simptom pomanjkanja kuhinjske soli.

Ne glede na to, kateri napitek izberemo ga moramo piti počasi. Nagel priliv vode vpliva na zmanjšanje kuhinjske soli v krvi in v tkivu. Protiregulacijski pojav je izločanje znoja in tako ostane del popite tekočine izgubljen. Zadnja leta je sodelovanje farmacevtske industrije ter tovarniških zdravnikov prineslo mešanico čaja, ki se je izkazala kot posebno dobra pri nadomeščanju tekočine pri delavcih težkih fizičnih del. Seveda je treba posamezne sestavine medsebojno uskladiti glede okusa. Tako dobimo napitke, ki so prijetni za pitje, ublažijo žejo in zlahka jih najdemo.

Prevod

RAZISKAVE IN RAZVOJ V OČEH MENAŽERJEV

(Prevod iz International management, februar 1979)

Raziskovalno-razvojno delo je bilo po tradiciji nekako izven kontrole vodstev podjetij zaradi specifičnosti tega kreativnega dela, ker so metode ocenjevanja učinkovitosti ostalih funkcij v podjetju za razvojno raziskovalno delo odpravljale. V zadnjem času pa se za to dejavnost vodstva vse bolj zanimajo, in jo poskušajo potegniti v skupna dogajanja vseh ostalih funkcij (sektorjev), zato so se lotili postopkov za oceno učinkovitosti in za kontrolo dela razvojno raziskovalnih oddelkov.

Vzroki za to ležijo v naraščajočih stroških za razvojno raziskovalno dejavnost. Čeprav je doseženo določeno povečanje produktivnosti v laboratorijih z uvedbo računalnikov, ostaja raziskovalno delo delovno intenzivno. Ocenjuje se npr., da predstavlja osebni dohodek v RR dejavnosti kemijske industrije, proizvodnje instrumentov in avtomobilske industrije skoraj 60 odstotkov vseh RR stroškov. Iz tega izhaja, da je ta dejavnost zelo občutljiva za inflacijo OD. Naraščajoča potreba po kadrih z višjo ravni znanja in z izkušnjami te stroške še zvišuje. Obenem močno naraščajo stroški za nabavo moderne opreme in instrumentov za začetne raziskave.

Potreba po zadovoljevanju vse strožjih zahtev glede zdravstvene neoporečnosti izdelkov in zaščite okolja je še dodaten pritisk na raziskovalne zmogljivosti oz. stroške.

Po Richardu Schulzu, direktorju EIRMA (združenje vodstev industrijskega razvoja v Evropi) v Franciji so farmacevtska, kemijska, živilska in avtomobilska podjetja prisiljena povečati stroške za razvoj, da bi zadovoljile vsem novim predpisom. Trenutna reakcija na vse to je lahko zniževanje skupnih stroškov RR. »Raziskave in razvoj so področje, kjer se najlažje prihrani denar, brez takojšnjega učinka na organizacijo,« pravi dr. J. G. Wissema, svetovalec vodstva nizozemskega Bakkenist, Spits & Co.

Vendar pa omejevanje oziroma zmanjšanje obsega dejavnosti RR lahko pripelje do pomanjkanja novih proizvodov in izgube trga v bodočnosti. Večina podjetij se zato raje kot za zniževanje stroškov za RR, odloča za dejavnost kar največji učinek svojih razvojnih oddelkov ali služb.

Uvedba kontrole vodstev podjetij nad razvojno raziskovalno dejavnostjo pa nima preveč srečne zgodovine. Študij RR produktivnosti v Hug-

hes Aircraft Co v ZDA je pripeljal do mnenja, da so poizkusi uvedbe ciljnega vodenja, kjer se vodilni sporazumejo z izvrševalci o ciljih, o rezultatih pa se občasno razpravlja, pogosto propadli. Očitno je treba najti nove metode. Podjetje, ki je kombiniralo vsestransko kontrolo nad razvojem in raziskavami z uspešno inovacijo proizvodov, je ameriško podjetje, ki proizvaja različne premaze (Dexter Corp.). V zadnjih petih letih je cela poplava novih izdelkov pripomogla k dva in pol-kratni razširitvi proizvodnje. Približno polovica obstoječih izdelkov je bila uvedena v tem obdobju, pravi predsednik Dexterja, Worth Loomis. Eden najpomembnejših načinov kontrole razvojno raziskovalne dejavnosti, ki ga je uvedel Dexter, je »inovacijski index«. Razvil ga je svetovalec Milton Glaser, da bi prišel do ugotovitve, ali bo neki projekt uspel in, če ne, kje so vzroki za to. Do tega indexa je prišel, ko je analiziral pretekle projekte in iskal skupne razloge uspeha oz. neuspeha. Našel je osem glavnih faktorjev. Vsakega je ocenil. Vsota vseh je 100.

V rednih časovnih obdobjih se raziskovalci oz. razvojni projekt ocenjuje po vseh osmih faktorjih. Če seštevek ocen presega 70, bo projekt skoraj zanesljivo uspel. Če je seštevek pod 70, je projekt odvržen, ali pa je treba nekaj ukreniti, da se ocena popravi.

Glavni faktorji so naslednji:

– Znanstveno-tehnična

sposobnost (največ 20 točk) Ali so raziskovalci strokovno dovolj sposobni in zadosti motivirani? Ali imajo za seboj že dovolj dobrih inovacij? – **Učinkoviti stiki** (največ 20 točk). Ali tehniki in raziskovalci trga, ki sodelujejo pri projektu, dovolj sodelujejo? Ali so tehniki v stalnem stiku z uporabniki izdelkov? – **Pri-sotnost »šampiona«** (največ 15 točk)

Ali obstaja starejši menažer, ki bo podpiral projekt kljub vsem nasprotovanjem in težavam?

– **Ali je za projektom resnična tržna priložnost?** (Največ 15 točk)

– **Ali obstaja resnična priložnost za tehnično inovacijo?** (Največ 10 točk)

Interes najvišjega vodstva (največ 10 točk). Ali je podjetje dovolj zainteresirano, da bo za realizacijo priskrbelo vse, kar je potrebno?

– **Obstoj konkurence** (največ 5 točk)

Ali konkurenca dela na podobnem projektu?

Tekmovanje vpliva pozitivno; čim trša je konkurenca, tem višja je ocena.

– **Terminiranje** (največ 5 točk)

Koliko časovne prednosti se da doseči pred konkurenco? Ali je tržišče pripravljeno za proizvod?

Dexter je izračunal, da je število uspešnih projektov z uporabo inovacijskega indexa naraslo od 10 odstotkov na 50 odstotkov. Prav tako se je občutno skrajšal čas za realizacijo projektov. Dr. Albert Paolini, podpredsednik za razvoj in raziskavo v Dexterju, komentira:

»Pravkar smo realizirali

proizvodnjo novega epoksi-premaza. Delo na projektu je trajalo eno leto, še pred kratkim pa bi za enako zahteven projekt rabili najmanj dve leti.

Seveda Dexterjev inovacijski index pomaga le za specifične dele RR dejavnosti, ne pa za RR dejavnost v celoti. Poskus, da bi se pomagalo vodjem RR dejavnosti, je izdelal svetovalec Wissema. Svetuje podjetjem, da izdelajo letne potrebe po RR dejavnostih, ki jih je razvrstil v diagram. Ta naj pomaga pri ocenitvi, katere dejavnosti so pomanjkljive, katere pa morebiti preveč razvite. Diagram ima naslednji videz:

Proizvod		Proces		Postopek		
a	c					izboljšanje
b	d	a	c			obstoječih
		b	d			zamenjava
				a	c	obstoječih
				b	d	v celoti nov

a = osnovne raziskave

b = nadaljne raziskave

c = uporabne raziskave

d = »mešane« raziskave ali zbiranje znanih razvojnih dosežkov iz več različnih virov, da se doseže nekaj novega.

Razporejanje sredstev za razvojno raziskovalno dejavnost, trdi Wissema, mora zagotoviti, da podjetja dosežejo uravnoteženo mešanico na RR področju.

Dosledna kontrola, bazirana na strogih principih pa ni edini odgovor pri optimiziranju RR rezultatov. Kot kaže Dexterjev index, je izrednega pomena komunikacija med oddelki RR in RR z drugimi funkcijami. To dejstvo se lahko razširi na splošno delovno vzdušje. Tradicionalna laboratorijska stavba z dolgimi hodniki in zaprtimi vrati ne pospešuje komunikativnosti, trdi Gordon Edge, direktor Patscentre International. Kjer so dolgi hodniki, tam ljudje ne govorijo drug z drugim.

»Razdalja, ki jo ljudje prehodijo, da bi se pomenili s kolegom, je zelo kratka,« pravi dr. Charles Parker, bivši direktor RR, ki sedaj analizira faktorje, ki vplivajo na uspešnost inovacij za angleški Ashridge Management College. »Če laboratorij ni načrtovan tako, da se ljudje z lahkoto zberejo, je treba najti način, da se pogosto srečajo, npr. v jedilnici.«

Patscenter je zgradil svojo stavbo za laboratorije tako, da je omogočeno kar največ stikov med sodelavci. Laboratoriji so razporejeni v parih, deljeni samo s stekleno steno. »Ker se med seboj vidijo,

omogoča to izredno spoznavanje dejavnosti drugih skupin. Rezultat je, da sodelavci ene skupine vedno lahko posredujejo koristne ideje drugi skupini.«

Mnoga podjetja zdaj poskušajo s takim načinom »mešanja skupin« v svojih RR oddelkih. Po izjavah Schulza (EIRMA) vse več podjetij uporablja matrično razdelitev projektov med sodelavce – raziskovalce. Raje, kot bi dodeljevali posamezne dele projektov med različne oddelke, ustanavljajo ad hoc teame, katerih člani poročajo svojim vodjem oddelkov in vodji projekta. Poleg izboljševanja stikov med sodelavci taka povezava pomeni tudi manjše število potrebnih delavcev za isti rezultat. Ameriški naftni gigant Exxon Corp. je v resnici organiziral vse osnovne raziskave v svojih centralnih raziskovalnih laboratorijih (CRL) v skladu z navedenim, s poudarkom na večdisciplinarnem pristopu. Majhne skupine različnih specialistov so tvorile skupen raziskovalni projekt. Za posebne projekte so iz teh skupin uporabili posameznike, povezane matrično za enkratno nalogo. Rezultati preiskav bodo verjetneje učinkoviti, če obstajajo tesne zveze med RR, proizvodnjo in marketingom. Po Schulzu je rastoča zavest o potrebi po izboljšanju medfunkcijskih zvez razlog za sedanje trende v nekaterih zahodnih evropskih državah, ki kombinirajo manjše razvojne oddelke neposredno s trgovino. Obstajajo prepričanja, da je to bolj učinkovito, kot

veliki centralizirani RR sektorji.

Zahodnonemška firma Siemens AG poskuša obdržati vezi med marketingom in razvojem s stalnim pretokom informacij med njimi. Razvojni program v začetni fazi obdeluje enako tehnične specifikacije kot tržišče, ki mu je proizvod namenjen in, kako se bo proizvod uporabljal. Naslednji način, da se poveča komercialna zavest raziskovalcev je zagotovitev neposrednega stika raziskovalcev z uporabniki. Dexter vztraja, da raziskovalci porabijo del časa z uporabniki da zvedo čim več o njihovih zahtevah v zvezi z novim proizvodom. »Ta čas lahko predstavlja znaten del stroškov RR dela in raziskovalci se pogosto pritožujejo, da bi bilo boljše, če bi ta čas porabili za raziskave«, pravi Loomis, »vendar firma vztraja, da stalni stiki s strankami zagotavljajo, da bo razviti izdelek našel kupca.«

Siemens prav tako oskrbuje raziskovalce z odmevom trga in v Angliji elektronska firma EMI itd. poskuša zaposliti raziskovalce z začetnim študijem trga, preden je delo na projektu odobreno. Spoznavanje sveta okrog sebe in drugih funkcij se lahko pospeši tudi z odmikom od tradicionalnih poti napredovanja. Wissema pravi: »Za podjetje je čisto normalno, da kadrujejo ljudi iz razvoja v proizvodnjo, ali iz proizvodnje v trgovino, toda težko boste našli tiste, ki gredo iz proizvodnje ali trgovine v razvoj. Rezultat tega je, da starejši raziskovalci navadno nimajo dovolj širokega komercialnega občutka.« Podobna rešitev tega problema je v tem, da se neznanstvenika priključi k skupini raziskovalcev. Ta je bolj uglasen na potrebe ostalih izven razvojno raziskovalne dejavnosti in lahko prevzame dober del administrativnih dolžnosti, za katere »znanstveniki« ne bi bili primerni. Hughes Aircraft in analitik Parker priporočata vzporedno pot napredovanja, kjer imajo raziskovalci svojo jasno začrtano pot, administrativne moči pa drugo. V Exxcon CRL npr. imajo znanstveniki dvojno lestvico napredovanja. Napredujejo lahko po konvencionalni vodilni poti ali pa podlogi svojega raziskovalnega daru. Vodja skupine – raziskovalec lahko postane administrativni vodja enega od petih CRL – laboratorijev, ali pa se zavzema za prestižni naziv znanstvenega svetovalca, kjer se dokazuje kot strokovnjak različnih področij delovanja. »Naslovi direktor ali menažer ne predstavljajo statusa v naši organizaciji«, pravi Edge, ampak le, da je nekdo dober v vodenju. V Patscentru je raziskovalni team visokega nivoja ad-

ministrativno lahko podrejen mlademu vodji projekta. Zaradi kreativne narave raziskovalnega dela je eden najvažnejših načinov za doseganje rezultatov v tem, da se najde prava kombinacija posameznikov znotraj RR oddelka. Hughes Aircraftova študija RR produktivnosti, ki je obdelala čez 2000 starejših raziskovalcev v 59 organizacijah, opozarja:

»Redki so posamezniki, ki ne sodijo v veliko organizacijo, dosti bolj pogosto pa vanjo ne sodijo določene skupine ali kombinacije posameznikov.«

Wissema je definiral štiri tipe osebnosti, ki so odločilnega pomena za kreativno in inovacijsko usmerjen RR oddelek:

Generatorji:

To so ljudje, ki so polni idej. Oni gledajo na stvarnost z drugega kota kot navadni ljudje in so po naravi radovedni.

Integratorji:

To so individualci, ki imajo malo svojih idej. Vendar pa radi zbirajo ideje drugih in jih združujejo v predloge ali teorije, ki imajo smisel za ostale. Imajo dober spomin, so delavni in sistematični.

Razvijalci:

To so osebnosti, ki sledijo integratorjem. Obsedeni so z mislijo, da nekaj ustvarijo. Pogosto je rezultat njihovih naporov neprimeren in usodo teh rezultatov razvijalci radi povezujejo z lastno usodo.

Izboljševalci:

To so tisti, ki bodo znižali stroške ali izboljšali kvaliteto vsega, kar dobijo. So dobri administratorji. Inovacijo postavijo na trdna tla in razširijo njeno uporabnost.

»Eden od razlogov, da mnoge razvojno raziskovalne organizacije niso dovolj produktivne«, pravi Wissema, »je v premajhni povezavi med ljudmi zgoraj opisanih značajev, bodisi da je ta omenjena že zaradi same narave teh ljudi ali pa, ker vodstvo ne skrbi za optimalno mešanico takih ljudi za realizacijo neke naloge.« »Vrednost integratorjev in posebnih generatorjev se največkrat podcenjuje ali pa se jih celo smeši. Moder vodja bo izkoristil njihova nagnjenja s posebnimi zadolžitvami in se bo potrudil, da bodo tako vlogo cenili ostali sodelavci.« (Wissema).

Vendar so trenutki, ko mora višje vodstvo poseči neposredno v funkcijo raziskav in razvoja, da pride do rezultatov. Švedska inženiring firma ESAB-AB je imela večkrat raziskovalce, ki so predlagali »samo še en poskus«, da bi izboljšali rezultat, medtem, ko je bila potreba, da se pride na trg čim prej kot je mogoče. Ko je ESAB ustanovil združeno podjetje Sarcland Int. Ltd. z britansko British Steel Corp. za razvoj nove tehnologije

varjenja, so se odločili, da skrajšajo čas za vpeljavo.

Dr. Kenneth Ridal, direktor Sarclada, ocenjuje, da raziskovalci vztrajajo na enem projektu iz strahu pred rizikom. Radi bi izpopolnili proizvod in se zaščitili pred kritiko proizvodnje ali prodaje. »Vendar na splošno« pravi Ridal, »se ne zahteva od RR, zanesljiv uspeh. Pričakuje se od njih, da stojijo za svojimi ocenami.« V Sarcladu je Ridal ukinil v celoti laboratorijske preizkušnje. Prepričan, da bo zadovoljila teorija, je krenil direktno s teorije na pilotno opremo v Angliji. Nova tehnologija je morala biti potrjena istočasno s proizvodnjo varjenih jeklenih valjev. Na koncu je prodaja pilotno izdelanih proizvodov pokrila 80 % razvojnih stroškov, preden je Sarclad začel s prodajo po novi tehnologiji. Pri tem je bila pomembna izbira vodij. Odločili so se za mlade diplomirane strojnike, ki so se čustveno navezali na projekt.

Pri 500 zaposlenih v RR proizvajalca računalnikov Data General, ZDA, kjer gredo podobno pot pri organizaciji dela, se rodi povprečno vsakih 15 dni izpopolnjen ali v celoti nov izdelek. Tri četrtine teh proizvodov je rezultat lastnih idej, razvitih v njihovih laboratorijih. Podjetje določi manjše teame za projekte. Znotraj teama si člani delo sami med seboj razdelijo. Teami normalno delajo na projektu od osnovne zamisli do oblikovanja embalaže. Raziskovalci imajo precejšnjo svobodo pri izbiri, na katerem projektu želijo delati, dokler se njihove želje ujemajo s planiranimi cilji podjetja. Posameznikom se prav tako dovoljuje, da razvijajo svoje ideje.

»Trudimo se, da je v oddelku vedno nekdo, ki je zagret za idejo«, pravi Carl Carman, podpredsednik inženiringa. »Držimo ga v središču pozornosti, čeprav mogoče nima velikih izkušenj ali teže. To je človek, ki je prepričan v uspeh ideje.«

David Bernstein npr. je bil v RR šele dve leti po končani fakulteti, ko je razvil nov računalnik, ki je danes najbolj idoč izdelek Data General.

Kljub pomanjkanju izkušenj je bil Bernstein nato postavljen za vodjo projekta. Ko je projekt pridobil na vrednosti, se je skupina pod vodstvom Bernsteina sestavljala tedensko z vrhovnim kolegom, vključno z de Castrom. Člani kolegija so svetovali in pomagali pri odpravljanju ovir, nastalih pri sodelovanju z drugimi oddelki. V nobenem podjetju pa se ne morejo uporabiti vse ideje, ki v RR nastanejo. Data General, npr. zbere nekatere ideje, ki jih ne bo uporabil in jih prodaja kot licenco. Čeprav imajo mnoga

podjetja licenčne oddelke (odd. za transfer tehnologije), se redko dogaja, da bi v njih vedeli za vse ideje, ki nastanejo pri dragem razvojnem oz. raziskovalnem delu. Največ izkušenj z zbiranjem inovacij ima ameriška NASA. Porabijo kar 10 milijonov dolarjev letno za zbiranje in razdeljevanje raziskovalnih rezultatov z univerz in podjetij. Na vsakem od osmih področij, na katerih NASA razvija svoje ideje, je eden zadolžen za izkoriščanje in razširitev uporabnosti tujih inovacij.

Louis Mogavero je eden takih v štabu NASA v Washingtonu. Prepričan je, da se industrija lahko še veliko nauči o transferu tehnologije in predlaga naslednje ukrepe za zvišanje produktivnosti v RR dejavnosti.

– Vzpostaviti sistem, ki bo prisiljeval sodelavce, da poročajo o inovacijah.

– Zagotoviti, da se nadrejeni zavedajo, da je sporočanje novih idej dolžnost vsakega.

– Nagraditi inovatorja; najučinkovitejši način je, če mu priznanje izrečejo javno tisti, ki z njim delajo.

– Organizirati samostojni oddelek z edino nalogo, da izkorišča »stranske« ideje.

Bodočnost bo zahtevala, da se RR dejavnost vse bolj vključuje v skupne cilje podjetij in da se izkušenj drugih zgradi optimalni sistem vodenja RR dejavnosti. In vendar se v najnovejšem času ob vsem povedanem pojavlja nova usmeritev!

Analitik Parker pravi: »V rasti je poudarek na manjših podjetjih, ki živijo z enim novim proizvodom namesto izkoriščanja večjih RR kapacitet. Na splošno je to manj rizično in pogosto tudi manj drago.«

Članek je preveden v celoti brez »friziranja«, ker se nam je zdel zanimiv zaradi pogledov, ki jih imajo vodstva podjetij v zahodni Evropi in Ameriki na razvojno raziskovalno dejavnost. Istočasno je iz članka razvidno, da so organizacijski prijem za RR dejavnost obravnavani za zamudo glede na organizacijo ostalih funkcij v podjetju, kar ima svoje vzroke v specifičnosti kreativnega dela in preslabem poznavanju povprečnih menažerjev vse problematike, ki iz te narave izhaja. Kljub temu se nam zdi, da so nekatere misli vredne sheme, ali pa vsaj razmišljanja, seveda, če odmislimo izraze nadrejeni, podrejeni, postavljeni, določeni in druge, ki so posledica razlik med vodenjem in upravljanjem na Zahodu in pri nas.

Po našem mnenju je članek poučen in to ne le za RTI, ker obravnava tudi kadrovske politike, odnose med sektorji, odnose vodstva do sektorjev in še kaj, kar bo treba izboljšati v naši Savi. Prevedel Škofic

KAM, KAKO IN KDAJ NA DOPUST?

Tudi letos bomo ponudili našim članom kolektiva široko in pestro izbiro aranžmajev v poletni sezoni, ki bodo obsegali bivanje in gostinske storitve.

Se vedno bodo za nas najbolj cenena letovanja v prikolicih, katerih število bomo letos povečali. S tem seveda ne bomo mogli izpolniti vseh želja, katerih pa največ v času kolektivnega dopusta.

Z željo, da bi ustregli in lahko ponudili tudi drugačno obliko letovanja, smo z letošnjo poletno sezono zakupili v Barbatu na otoku Rabu in v Jelsi na otoku Hvaru 3680 nočitev, od tega v glavni sezoni (julij, avgust) 2640 nočitev. Tudi preko turističnih agencij bomo lahko ponudili večje število aranžmajev v več krajih ob Jadranski obali ter v tujih letoviščih.

Vse letovalne izmene v prikolicih bodo letos trajale 10 dni, razen v avtokampu Fiesa, kjer bodo še vedno trajale po 7 dni. Tudi izmene za letovanja na otoku Rabu in Hvaru bodo 10-dnevne. Turistične agencije so ponudile tudi 7-dnevne in 14 dnevne letalske pakete.

V počitniškem domu na Poljuki bomo za čas kolektivnega dopusta imeli tudi štiri tedenske izmene, po tem času pa lahko tudi po manj dni.

Letos bomo morali uporabljati tudi nekatere kriterije za letovanje med kolektivnim dopustom, ki jih bomo objavili.

Naše lastne zmogljivosti za poletno sezono 1979 bomo lahko uporabljali v naslednjih krajih: AVTOKAMP »CI-KAT« (Mali Lošinj)

Ta avtokamp leži v lepem borovem gozdičku ob obali. Sprejme lahko več kot 1500 gostov. Opremljen je s sanitarijami (topla, hladna voda ter tuši, ki so razmeščeni po avtokampu), ima priključke za električno energijo ter polnilnico plina. Od mesta je oddaljen približno 2 km. Zaradi ugodne klime je odprt od maja pa do konca septembra. V tem kampu imamo postavljenih 11 prikolic. Vse prikolice so opremljene z baldahini (predprostori).

Tisti, ki si ne boste pripravljali hrane v prikolic, se boste lahko hranili v bližnji restavraciji. V primeru, da boste vzeli najmanj 10 obrokov zaporedoma, boste imeli 10 odstotkov popusta. Hrana je obilna in kvalitetna.

Izmenje bodo 10-dnevne.

Trajekt za Mali Lošinj vozi iz Brestove (na celini) od Porozine (otok Cres) od 15. maja dalje vsake pol ure. Vožnja traja 20 minut. Trajekt vozi vsak dan od 6. ure zjutraj pa do 19. ure zvečer.

Možna je tudi avtobusna zveza iz Rijeke z avtobusom RI-ML. Ob vseh odhodih trajekta iz Rijeke lahko potujete z rednim avtobusom Rijeke-Mali Lošinj.

AVTOKAMP »ZELENA LAGUNA« (Poreč)

Na zahodni strani hotelskega naselja v Zeleni Laguni se razprostira lep avtokamp, precej poraščen z drevjem, tako da nudi ob vročem soncu dovolj sence. Avtokamp je opremljen s sanitarijami (topla, hladna voda). V neposredni bližini je samopostrežna restavracija in trgovina. Večina Savčanov pozna ta avtokamp, saj imamo v njem postavljenih 11 prikolic.

Izmenje bodo letos 10-dnevne. Z letovanji v prikolicah bomo začeli v mesecu juniju. V njih bomo lahko letovali vse do konca septembra.

Do Poreča boste lahko prišli z avtobusom, prav tako pa tudi z lokalnim avtobusom iz mestne avtobusne postaje. Avtobus vozi vsakih 45 minut prav do avtokampa. Zato imajo tudi tisti, ki nimajo svojega prevoznega sredstva, dokaj ugoden dostop do kraja letovanja.

AVTOKAMP »JEZERSKO« FIESA

Avtokamp leži v neposredni bližini Portoroža, ob morski obali. Je sodobno urejen, v senci dreves, s travnato livado. Domača restavracija, bife, trafika so v okrilju avtokampa. V bližini je tudi polnilnica plina. V Fiesi bomo imeli sedem prikolic. Kdor bo želel, se bo lahko hranil v hotelski restavraciji, ki je v neposredni bližini. Ta avtokamp je znan po čistoči in urejenosti okolja, saj za to skrbi vedno nekaj redarjev. Avtobusne zveze so direktne do avtokampa v Fiesi in sicer iz Ljubljane.

Ker avtobus pripelje prav do avtokampa, je ta kraj še posebno primeren za člane kolektiva, ki nimajo svojega prevoznega sredstva.

V Fiesi bodo 7-dnevne izmenje. Menjave bodo vsako soboto po naslednjem časovnem razporedu:

2. 6. – 9. 6.	30. 6. – 7. 7.	28. 7. – 4. 8.	25. 8. – 1. 9.
9. 6. – 16. 6.	7. 7. – 14. 7.	4. 8. – 10. 8.	1. 9. – 8. 9.
16. 6. – 23. 6.	14. 7. – 21. 7.	10. 8. – 18. 8.	8. 9. – 15. 9.
23. 6. – 30. 6.	21. 7. – 28. 7.	18. 8. – 25. 8.	15. 9. – 22. 9.

AVTOKAMP »STELLA MARIS« PRI UMAGU

Avtokamp je lepo urejen, z vsemi potrebnimi dodatki. Leži v bližini Umaga in je od mesta oddaljen 2 km. Iz mesta Umaga do avtokampa vozi lokalni avtobus. Avtokamp je del turističnega naselja »Stella Maris«, ki ima tudi novo samopostrežno trgovino, grill restavracijo, več manjših športnih objektov. Poskrbljeno je tudi za zabavo in ples. V tem avtokampu bomo imeli postavljeni 2 prikolice.

AVTOKAMP ČATEŠKE TOPLICE

Zaradi velikega povpraševanja po letovanju v Čateških Toplicah, smo se odločili, da bomo povečali število prikolic v avtokampu. Skupaj bomo imeli postavljenih 5 prikolic. Vse bomo opremili s predprostori – baldahini, del zmogljivosti nameravamo ponuditi zdravstveno ogroženim članom kolektiva. Letovalci bodo lahko uporabljali 5 zunanjih bazenov z ogrevano termalno vodo. V sosednjem hotelu bo vsak dan od 20. ure dalje ples. Vsakdo bo lahko deležen zdravstvenih storitev v zdravilišču.

RAB – BARBAT (Privatni zakup)

Na otoku Rabu, v kraju Barbat (3 km pred mestom Rab), smo tudi za letos zakupili za 90 dni (za čas od 15. junija do 15. septembra) 16 postelj, ki so v štirih sobah, v vsaki po 3 postelje, v dveh sobah po 2 postelji.

Posebnost pri tem zakupu je možnost uporabe kuhinje. V hiši je hladna in topla voda. Zunaj je tudi tuš.

Velika terasa pred hišo je poleti ves dan v senci. Neposredna bližina morja nudi pri-

jeten občutek zlasti ob večernih urah.

Cena za dnevno bivanje še ni znana, ker jo določi za tekoče leto Turistično društvo Rab, najkasneje do 1. junija v tekočem letu. Gibala se bo okoli 70,00 din za osebo na dan. Družine, ki bodo letovale v tem privatnem zakupu, bodo lahko uporabljale opremljeno kuhinjo:

- uporaba kuhinje se za računa

- priprava zajtrka za družino na dan 5,00 din

- priprava kosila, večerje za družino na dan 20,00 din,

- dnevna uporaba kuhinje na dan za družino 25,00 din.

V primeru, da uporablja kuhinjo 1 sam letovalec, plača za dnevno uporabo 13 din.

HVAR – JELSA (Privatni zakup – pension)

Da bi povečali in popestrili letošnje letovalne kapacitete, smo se odločili za zakup 28 ležišč v 1/3 in 1/2 posteljnih sobah v privatnem pensionu na Jelsi – otok Hvar.

Hvar je otok srednje dalmatinskega otočja, ki je imenovan »Madeira« tega področja in je znan po največjem številu sončnih dni v letu. Je otok z bujno vegetacijo, mediteranskim rastlinjem in z bogato in slavno preteklostjo. Hvar je otok sonca in s tem tudi otok turizma. Znan je po kvalitetnih in solidnih uslugah.

Sobe, katere smo zakupili, so druge kategorije. Vsaka soba ima svojo kopalnico, razen dveh dvoposteljnih, ki imata eno skupno kopalnico. Te kapacitete smo zakupili za 80 letovalnih dni, to se pravi za 8 izmen po 10 dni. V vsako sobo je mogoče namestiti tudi dodatno ležišče. V isti stavbi se boste tudi hranili. Cena polnega pensiona po osebi na dan, vključno s turistično takso, znaša v juliju in avgustu 205 din, v juniju in septembru pa znaša 185 din po osebi na dan. Posebno ugodnost imajo otroci:

- otroci do 7 let imajo 20 odstotkov popusta, če spijo na dodatnem ležišču

— otroci do 7 let imajo 50 odstotkov popusta, če spijo skupaj s starši

— otroci do 2 let plačajo dnevno zavarovanje 10 din.

Zgradba leži v neposredni bližini morja. Plaže, kjer se boste kopali, so peščene. V bli-

žini je tudi nudistična plaža. Vsak pension se bo začel s kosilom in končal z zajtrkom zadnjega dne bivanja.

Da je na Hvaru zares mediteranska klima, vam zagotavlja naslednja temperaturna razpredelnica:

meseci	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.	11.	12.
št. sonč.												
ur	128	144	194	240	270	323	380	246	261	204	134	100
povpr. tem.												
zraka	8,3	8,8	10,5	13,8	18,1	22,2	24,9	24,4	21,4	16,9	13,4	10,0
povpr. tem.												
morja	14,1	12,9	12,8	14,4	17,9	20,9	22,7	23,2	22,0	20,3	18,2	16,0

Dostop na otok Hvar je mogoč z ladjo in trajektom. Po celem otoku je speljana lepa asfaltna cesta. Iz Splita do Starega Grada na Hvaru vozi trajekt okoli 2 uri. 12 km oddaljen kraj Jelsa leži v lepem zalivu, od koder je mogoče priti iz Splita z ladjo.

Da se bomo izognili hujšim gnečam na poti in na trajektih, bomo letovali v naslednjih terminih:

Izmene v prikolicah in privatnih zakupih (razen Fiesa)

Poreč, Umag, M. Lošinj, Čat. Toplice, Rab, Hvar

od
3. 6. — 13. 6.
13. 6. — 23. 6.
23. 6. — 3. 7.
3. 7. — 13. 7.
13. 7. — 23. 7.
23. 7. — 2. 8.
2. 8. — 12. 8.
12. 8. — 22. 8.

22. 8. — 1. 9.
1. 9. — 11. 9.
11. 9. — 21. 9.

Izmene bodo vedno od 10. do 12. ure dopoldne.

Cene za dnevno bivanje v prikolicah bodo naslednje:

kraj	cena 4 lež. prikolic sezona 1. 7. — 30. 8.	cena 4 lež. prikolic pred in po sezoni	cena 3 lež. prikolic sezona 1. 7. — 30. 8.	cena 3 lež. prikolic pred in po sezoni
Fiesa	85	70	70	60
Poreč	90	80	80	60
M. Lošinj	100	80	90	60
Umag	90	80	—	—
Č. Toplice	90	80	—	—

Cena velja za dnevno bivanje štirih članov (oz. 3 članov v 3 lež.) v prikolicah z uporabo vsega inventarja ter opreme.

POČITNIŠKI DOM NA POKLJUKI

V našem počitniškem domu na Pokljuki imamo skupno 11 ležišč v 2 sobah in sicer po 4 in 7 ležišč. V spodnjih prostorih imamo lepo opremljeno in prijetno dnevno sobo in kuhinjo. Znano nam je, da je Pokljuka zasedena predvsem v zimskem času in v času kolektivnega dopusta ter v »času gob«. Prav zaradi tega smo se odločili, da

bomo organizirali med kolektivnim dopustom 4 izmene, ki bodo v naslednjih terminih: Od 14. 7. do 11. 8. tedenske izmene.

1. izmena 14. 7. do 21. 7.
2. izmena 21. 7. do 28. 7.
3. izmena 28. 7. do 4. 8.
4. izmena 4. 8. do 11. 8.

Cene v počitniškem domu na Pokljuki so naslednje:

din/dan

- delavci DO SAVA 20
- otroci naših delavcev, ki niso preskrbljeni in uporabljajo ležišča 20
- zakonski tovariši, ki je zaposlen v drugi DO 30
- starši pri nas zaposlenih delavcev 30
- tuji gostje (v izred. primerih) 40
- športne organizacije, društva, sekcije itd. 30

Ponudbe turističnih organizacij — ker termini in cene še niso pri vseh ponujenih kapacitetah določene, vam bomo zato te informacije posredovali kasneje.

(Nadaljevanje na 20. strani)

Iz spodnje tabele so predvsem razvidni kraji, cene uslug v sezoni in predsezoni, števila ležišč izmeni, objekt bivanja ter oblika letovanja

kraj letovanja	objekt št. dni v izmeni	št. ležišč v izmeni	oblika letovanja	cena dnevni uslug v sezoni in avgustu in juliju	cena dnevni uslug pred in po sezoni junij in september	opomba
Fiesa	prikolice 7 dni	26	dnevno biv. brez hrane	60,00 — 85,00	60,00 — 70,00	redna avtob. linija iz Ljubljane
Umag	prikolice 10 dni	8	dnevno biv. brez hrane	90,00	80,00	redna avtob. linija iz Ljubljane
Poreč	prikolice 10 dni	43	dnevno biv. brez hrane	80,00 — 90,00	60,00 — 80,00	
Mali Lošinj	prikolice 10 dni	43	dnevno biv. brez hrane	90,00 — 100,00	60,00 — 80,00	trajektna zveza iz Rijeke in Brestove
Čateške Toplice	prikolice 10 dni	8	dnevno biv. brez hrane	90,00	80,00	redna avtobus. zveza iz Ljubljane
otok Rab Barbat	priv. zakup 10 dni	16	dnevno biv. + možnost upor. kuhin.	70,00 (dan) po osebi + dodatek za uporabo kuh.	isto	trajektna zveza iz Senja in Jablanca
otok Hvar Jelsa	priv. zakup pens. 10 dni	28	dnevno bivanje + prehrana	205,00 (dan) po osebi (vključ. tur. taksa)	185,00 (dan) po osebi (vključ. tur. taksa)	trajektna zveza iz Splita za Stari Grad ali ladjo do Jelse.

Ugodnost pri zakupih: (Hvar, Rab) — otroci do 7 let imajo 20 % popusta na dodatnem ležišču
— otroci do 7 let imajo 50 popusta, če spijo skupaj s starši
— za otroke do 2 let se plača 10 din/dan.

KNJIGA OB JUBILEJU

Jože Petek, Stane Škrabar — Braškar: S ŠTIRINAJSTO DIVIZIJO (četrti izpopolnjen izdaja)

Fotomonografija, izdana ob 35. letnici pohoda XIV. divizije na Štajersko.

Dragocen dokument o vzponu in znamenitih bojih XIV. divizije, ki jo je vojni fotoreporter Jože Petek leto dni spremljal na njeni zmagoviti bojni poti.

»Borci XIV. divizije so prehodili herojsko pot, dolgo 500 km, pot, ki je zarisana s krvjo najboljših sinovov in hčera Slovenije, in so veliko prispevali ne le k osvoboditvi Slovenije, temveč vse naše dežele.« (Iz govora J. B. Tita 27. aprila 1969 v Velenju) 133 strani vel. formata, pl. 200 din

KAM, KAKO IN KDAJ ...

(Nadaljevanje z 19. strani)

Kriteriji, dolžnosti in pravice letovalcev, ki bodo organizirano letovali preko oddelka za socialno varstvo in družbeni standard.

V času kolektivnega dopusta imajo prednost pri letovanju v lastnih kapacitetah (prikolica, PD Pokljuka) delavci, ki so vezani na kolektivni dopust. Če je interesov več kot možnosti, se v času kolektivnega dopusta in izven tega roka poleg določila iz prejšnjega stavka upošteva, da imajo prednost naslednji člani kolektiva:

- delavci, ki še niso letovali v kapacitetah DO,
- delavci z nizkimi OD ali če iz drugih razlogov živijo v slabih socialnih razmerah,
- delavci z manjšimi otroki — do 3 let,
- zdravstveno ogroženi delavci s priporočili zdravnika,
- samohranilke (samohranilci).

Delavec mora najkasneje 20 dni pred nastopom letovanja objaviti letovanje, sicer se mu zaračunajo 50 odstotni stroški vrednosti aranžmaja.

Določila predhodnega stavka ne veljajo za dogodke, ki jih delavec ni mogel predvideti (smrt v družini, bolezen, elementarne ali druge nesreče ipd.)

Vsak, ki letuje v prikolicah, je dolžan izvršiti primopredajo ter v knjigo letovalcev zabeležiti eventuelne okvare, primanjkljaj inventarja in ostala opazanja.

Če letovalec povzroči okvaro na prikolici ali če nastane primanjkljaj inventarja, kar se ugotovi pri primopredaji, se mu zaračuna 50 % vrednosti manjkajočega inventarja oz. stroškov popravila.

Vsi, ki želite letovati preko organizacije oddelka za socialno varstvo in družbeni standard, oddajte čitljivo izpolnjene prijavnice administratorkam vaše delovne enote do 22. marca. Vse administratorke prosimo, da v oddelek za soc. varstvo in družbeni standard pošljejo izpolnjene prijavnice do 23. marca, do 12. ure. Do 28. marca bomo vse člane kolektiva, ki bodo oddali prijavnice, obvestili o izidu in zasedenosti ponujenih kapacitet.

Prav tako vabimo vse savske upokoјence, da izrabijo ugodnosti organizacije letovanja preko odd. za soc. varstvo in družbeni standard. Želimo, da upokoјenci vse ponujene kapacitete uporabljate pred in po kolektivnem dopustu.

Povečanje naših lastnih kapacitet s 10 prikolicami pomeni občutno izboljšanje in večjo možnost ugodnega letovanja.

Te prikolice nameravamo namestiti v avtokampu Čateške Toplice — 3 prikolice, ostalih 7 prikolic pa v avtokampu Rovinj ali v Medulinu pri Puli. Tudi v teh avtokampih bodo izmene 10-dnevne.

O teh novo pridobljenih kapacitetah vas bomo informirali, ko bomo dobili prikolice in jih razmestili po omenjenih avtokampih.

Tudi z ostalimi informacijami in z novimi ponudbami letovalnih kapacitet vas bomo sproti obveščali v Informatorju.

Rado Plahuta

PRIJAVNICA za letovanje

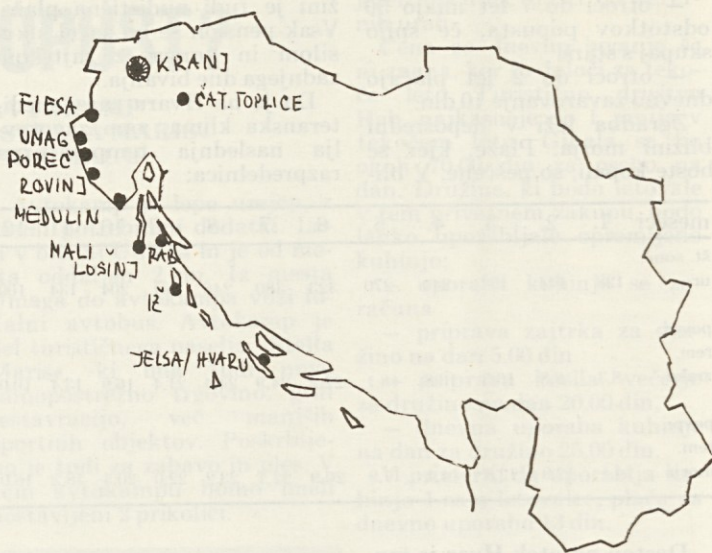
Podpisani (A)
delavec v tozdu
tel.se prijavljam za letovanje.
Ime in priimek zakonca
zaposlen v DO
Prijavljam se za letovanje v kraju
Vrsta objekta
Število letovalcev (odrasli)
Otroci do 7 let
Otroci do 3 leta
Željeni čas letovanja od do
Drug željeni čas in kraj letovanja, ki vam ustreza (obvezno navedite tudi ta datum in kraj)

Ali ste že letovali v navedenem kraju — objektu DA — NE (ustrezno obkroži!)

S podpisom dovoljujem finančni službi, da mi stroške letovanja odtegne od osebnih dohodkov, ki jih bom prejel za mesec julij — to je 13. avgusta — oz. za mesec avgust — to je 13. septembra, za tiste, ki bodo letovali po kolektivnem dopustu.

Podatke vpiši čitljivo!

Podpis letovalca:

EDVARDU KARDELJU V SPOMIN

Jutranja zarja zažari,
a tebe več med nami ni.
Človeška srca so onemela,
ker žalostne nauke prezreti niso mogla.
Drug ob drugu zdaj stoji
in vse o tebi govori.
Al' res zgodilo se je to,
da tovariša Krištofa med nami več ne bo?
O, bolezen neusmiljena,
zakaj najboljšega prijatelja si nam vzela?

Vodil nas je on po poti,
da živeli vsi bi v svobodi.
Z veseljem gledali smo
tvoj obraz
vedno, kadar prišel
si med nas.
Učenje tvoje vse je
nas zbudilo,
sadove dobre obrodilo.

Pusta zima, dež in sneg
vzela sta nam lepi cvet,
stoji drevo upognjeno
brez cvetja je osamljeno.
In ko pride spet pomlad,
oživelo cvetje, lep nasad —
samo njega več ne bo.
Hladen vetrič zapihlja
tebi uspavanko igra:
Spavaj, spavaj v večnem snu.
Pozabil te nihče ne bo,
ker si bil nam res junak.

To smo vsi čutili,
težko smo v žalosti prebili.
Naj ti večna slava bo
in počivaj v miru
med junaki.
Naj ti lahka bo
slovenska gruda.

Sava Kranj

Sava, glasilo delavcev delovne organizacije industrije gumijevih, usnjenih in kemičnih izdelkov Sava Kranj. Glasilo izdaja odbor za informiranje, izhaja štiri najstredne, glavni in odgovorni urednik slovenske izdaje Jože Štular, tehnični urednik Lado Mraz, fotografije Ivan Draškič. Naslov uredništva: Kranj, Škofjeloška 6, telefon 25-461, interno 482 ali 282. Tisk TK Gorenjski tisk Kranj.

Glasilo je oproščeno temeljnega davka na podlagi mnenja republiškega sekretariata za prosveto in kulturo SRS (št. 421-1/72) z dne 27. marca 1973.